

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Pwyllgor:	Pwyllgor Sgriwtini
Dyddiad:	9 Rhagfyr 2013
Aelod Portffolio:	Y Cyngorydd Richard A Dew
Cyfarwyddwr Corfforaethol:	Arthur W Owen
Teitl:	Strategaeth Feicio Cyngor Sir Ynys Môn

1.0 Pwrpas yr Adroddiad

1.1 Gofyn i'r Pwyllgor Sgriwtini gymeradwyo Strategaeth Feicio Cyngor Sir Ynys Môn.

2.0 Cefndir

2.1 Oherwydd nifer o faterion, tanlinellwyd yr angen am ddull cydlynol ar draws y Cyngor i sicrhau fod beicio yn dod â'r manteision mwyaf posibl i Ynys Môn. O'r herwydd, mae strategaeth wedi cael ei llunio i roi sylw i'r pwyntiau hyn ac i gynorthwyo Ynys Môn i dyfu'n economaidd, yn iach a chyda gwell amgylchedd.

2.2 Ym mis Tachwedd 2013, cafodd Deddf Teithio Llesol (Cymru) 2013 Ganiatâd Brenhinol ac yn ei sgil, daw nifer o swyddogaethau statudol newydd gyda'r nod o annog dulliau teithio llesol i'r gwaith, addysg a chyrchfannau eraill, teithiau a fyddai fel arall yn cael eu gwneud â char.

2.3 Bydd nifer o brosiectau mawr o bosibl yn cael eu datblygu ar draws yr ynys yn ystod yr ychydig flynyddoedd nesaf sy'n pwysleisio'r angen am strategaeth er mwyn sicrhau fod yr ynys yn derbyn y manteision etifeddiaeth y dylai cynlluniau o'r fath eu creu.

2.4 Bydd mentrau twristiaeth megis prosiect Ymweld â Môn yn cael eu cynorthwyo gyda strategaeth feicio a fydd o gymorth i dargedu cyllid er mwyn hyrwyddo Ynys Môn fel cyrchfan beicio.

3.0 Argymhellion

- 3.1 Bod y Cyngor yn cymeradwyo'r Strategaeth Feicio i'w defnyddio fel dogfen arweiniol ar gyfer datblygu cyfleusterau beicio yn Ynys Môn.

Adroddiad gan: Dewi R Williams

Teitl Swydd: Pennaeth Gwasanaeth (Yr Amgylchedd a Gwasanaethau Technegol)

Adran: Datblygiad Cynaliadwy

Dyddiad: 20 Tachwedd 2013

Atodiadau:

Strategaeth Feicio Cyngor Sir Ynys Môn

Papurau Cefndir:

Dim

Cyngor Sir Ynys Môn Strategaeth Feicio

Tachwedd 2013

CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

Cynnwys

Crynodeb Gweithredol.....	4
1. Cyflwyniad.....	5
2. Cyd-destun Polisi.....	5
2.1 Cenedlaethol.....	5
2.2 Rhanbarthol.....	6
2.3 Lleol.....	6
3. Rhwydwaith Presennol.....	8
3.1 Llwybr Beicio Cenedlaethol Sustrans 5.....	8
3.2 Llwybr Beicio Cenedlaethol Sustrans 8.....	9
3.3 Llwybr Beicio Cenedlaethol Sustrans 566.....	10
3.5 Ffyrdd Gwyrdd.....	12
3.6 Llwybrau Adar.....	13
3.7 Llwybrau Teithio Llesol.....	14
3.8 Prosiect Beiciwch Hi Sustrans.....	15
3.9 Llwybrau Diogel yn y Gymuned.....	15
3.10 Coedwig Niwbwrch.....	15
3.11 Beicio Mynydd ar Ynys Môn.....	15
3.12 Rhwydwaith beicio presennol sydd wedi ei arwyddo.....	16
3.13 Parcio Beiciau.....	17
3.14 Hyrwyddo Beicio.....	17
3.15 Beicio Diogel.....	17
4. Rhwydwaith y Dyfodol.....	18
4.1 Deddf Teithio Llesol (Cymru) 2013.....	18
4.2 Uwchraddio Llwybrau Presennol.....	19
4.3 Llwybrau Newydd.....	19
4.4 Llwybrau i'r Dyfodol.....	20
4.5 Arwyddion.....	28
4.6 Cynnal a Chadw.....	28
4.7 Safonau.....	29
4.8 Parcio Beiciau.....	29
4.9 Hyrwyddo Beicio.....	30
4.10 Monitro.....	30

4.11 Marchogwyr	30
4.12 Ariannu.....	31
Atodiad 1 Cyd-destun Polisi	32
A1.1 Cenedlaethol.....	32
A1.2 Rhanbarthol	34
A1.3 Lleol.....	36
Appendix 2 : Safonau Dylunio ar gyfer Beiciau	39

Ffigurau

Ffigwr 1 – Rhwydwaith Beicio Cenedlaethol 5.....	8
Ffigwr 2 – Rhwydwaith Beicio Cenedlaethol 8.....	Error! Bookmark not defined.
Ffigwr 3 – Rhwydwaith Beicio Cenedlaethol 566.....	10
Ffigwr 4 – Lôn Las Cefni (RhBC/NCN 566).....	11
Ffigwr 5 – Ffyrdd Gwyrdd.....	12
Ffigwr 6 – Llwybrau Adar	13
Ffigwr 8 – Coedwig Niwbwrch	15
Ffigwr 9 – Rhwydwaith Presennol sydd wedi ei Arwyddo	16
Ffigwr 10 – Llwybr Coridor yr A5	21
Ffigwr 11 – Llwybr Coridor yr A5025	22
Ffigwr 12 – Ardaloedd Menter.....	23
Ffigwr 13 – Prosiectau Mawr	24
Ffigwr 14 – Lein Amlwch	25
Ffigwr 15 – Rhwydwaith Arfaethedig.....	27

Crynodeb Gweithredol

Cynhyrchwyd Strategaeth Feicio Cyngor Sir Ynys Môn er mwyn cydgysylltu ymagwedd y Cyngor at feicio, ac i sicrhau bod y Cyngor yn ymwybodol o anghenion Deddf Teithio Llesol (Cymru) 2013 ac yn medru ei bodloni ynghyd ag unrhyw ddeddfwriaeth arall sy'n effeithio ar feicio.

Adolygwyd y ddarpariaeth feicio bresennol a rhoddwyd ystyriaeth i ddarpariaeth bosibl i'r dyfodol. Mae hyn yn cynnwys llwybrau sydd ar y ffordd a'r rhai oddi ar y ffordd yn ogystal â darpariaethau eraill cysylltiol megis parcio beiciau. Bydd Deddf Teithio Llesol (Cymru) 2013 yn ymrwmo'r Cyngor i wella llwybrau a chyfleusterau teithio presennol ac ychwanegu atynt.

Bydd y Strategaeth hon yn rhoi'r sail ar gyfer cynllun cyflawni a fydd yn amlygu'r ffordd yr hoffai'r Cyngor weld y rhwydwaith beicio'n datblygu ar Ynys Môn, yn ogystal â sicrhau y bydd yr adnoddau sydd ar gael yn cael eu targedu'n effeithiol. Ar hyn o bryd mae'r rhan helaeth o'r llwybrau beiciau a arwyddir ar yr ynys yn bodoli ar y ffyrdd ond mae gwaith dichonoldeb a chynllunio yn cael ei gwblhau ar hyn o bryd gyda'r bwriad o fanteisio ar unrhyw arian sydd ar gael i ddarparu rhagor o lwybrau oddi ar y ffordd, i'w defnyddio fel modd o deithio ac fel llwybrau hamdden.

Lle ceir cynlluniau i ddatblygu (yn enwedig datblygiadau mawr neu'r rhai sy'n gysylltiedig ag ardaloedd menter) ar yr ynys, rhaid ystyried opsiynau yn ymwneud â thrafnidiaeth gynaliadwy. Rhaid ystyried addasu asedau sy'n bodoli eisoes er mwyn darparu cyfleusterau safonol i'w rhannu.

Mae'r strategaeth yn rhoi manylion ynglŷn â beth ddylai'r Cyngor ei wneud o safbwynt arwyddion, hyrwyddo, cynnal a chadw a'r safonau i'w defnyddio wrth uwchraddio llwybrau presennol yn ogystal â chyflwyno rhai newydd.

Bydd gweithredu'r strategaeth yn effeithiol yn sicrhau:

- Buddion amgylcheddol (trwy'r defnydd o drafnidiaeth gynaliadwy)
- Buddion iechyd a lles
- Buddion hamdden
- Delwedd ac argraff well o Ynys Môn fel cyrchfan beicio
- Buddion economaidd

1. Cyflwyniad

Datblygwyd y strategaeth hon er mwyn cydgyssylltu gwaith ar draws Cyngor Sir Ynys Môn (CSYM) ar lwybrau beicio, seilwaith beicio ac annog y defnydd o feiciau. Bydd hefyd o gymorth gyda cheisiadau am arian gan fentrau sy'n cydfynd â gweledigaeth y Cyngor ar gyfer beicio ar yr ynys. Ei nod yw rhoi darlun gwell o'r hyn y ceisia CSYM ei gyflawni ar gyfer beicio ar yr ynys.

Bydd y Cyngor yn ceisio gwneud y defnydd gorau o'r cyfleoedd i ddatblygu'r rhwydwaith beicio ar yr Ynys er budd pobl leol ac ymwelwyr gyda'i gilydd i hybu newid moddol tuag at deithio cynaliadwy ac ar gyfer dibenion hamdden. Bydd hyn o gymorth wrth wella iechyd a ffitrwydd y boblogaeth, i leihau nwyon tŷ gwydr drwy drafnidiaeth a'r nifer o gerbydau motor ar ffyrdd yr ynys. Bydd o gymorth i'r cynnig twristiaeth hefyd gan annog pobl i neidio ar gefn beic i ymweld ag atyniadau, yn ogystal â denu pobl i'r ynys i feicio yn ystod eu gwyliau yma. Bydd y Ddeddf Teithio Llesol (Cymru) 2013 newydd yn sicrhau hefyd y bydd y Cyngor yn ei gwneud hi'n haws i bobl gael mynediad gwell at wybodaeth ynglŷn â'n llwybrau a'n cyfleusterau.

Bydd y Strategaeth yn cydfynd â nod ac amcanion CSYM yn enwedig y rhai sy'n adnabod Ynys Môn fell lle:

- sydd ag economi wledig ffyniannus
- y gall pobl fod yn iach ac yn ddiogel
- y gall pobl fwynhau, diogelu a gwella eu hamgylchedd adeiledig a naturiol ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol

2. Cyd-destun Polisi

Adolygiad o'r dogfennau polisi sydd, hyd yma, wedi cael dylanwad ar feicio ar Ynys Môn. Ceir rhagor o wybodaeth am y dogfennau hyn yn Atodiad 1.

2.1 Cenedlaethol

2.1.1 Strategaeth Drafnidiaeth Cymru

Mae Strategaeth Drafnidiaeth Cymru (2008) (WTS) yn darparu strategaeth trosfwaol ar gyfer holl drafnidiaeth Cymru gan gynnwys beicio a theithio cynaliadwy. Dan y WTS daw'r Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol a'r 4 consortia o Gynlluniau Trafnidiaeth Rhanbarthol.

2.1.2 Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol

Mae'r Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol (2009) (CTC) wedi ei osod dan y WTS a dyma'r modd y mae Llywodraeth Cymru'n cyflawni rhan o'r WTS fel rhan o'i chyfrifoldeb.

2.1.3 Polisi Cynllunio Cymru – Nodyn Cyngor Technegol 18: Trafnidiaeth (2007)

Mae gan y ddogfen gynllunio hon adran ar feicio.

- **6.3** Gallai beicio gymryd lle teithiau car byrrach mewn ardaloedd trefol neu wledig, neu gallai fod yn rhan o daith hwy pan y'i cyfunir â thrafnidiaeth gyhoeddus.
- **6.4** Dylai awdurdodau lleol geisio datblygu rhwydwaith effeithiol o lwybrau beicio, gan gynnwys llwybrau diogel i'r ysgol. Dylai cynlluniau datblygu, canllawiau dylunio, a phrif gynlluniau hyrwyddo beicio (rhagor o fanylion yn Atodiad 1).

2.1.4 Cynllun Gweithredu Cymru ar Gerdded a Beicio 2009-2013

Nod y ddogfen hon yw gwneud y gorau o'r cyfleoedd a gynigir gan gerdded a beicio ac i leihau'r defnydd o gar. Mae'n amlygu'r ffaith bod darparu cyfleusterau cerdded a beicio'n elfen bwysig wrth greu cyfleoedd cyfartal.

2.1.5 Deddf Teithio Llesol (Cymru) 2013

"Mae Bil Teithio Llesol (Cymru) yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol wella cyfleusterau a llwybrau i gerddwyr a beicwyr yn barhaus, a pharatoi mapiau sy'n nodi'r llwybrau presennol a'r llwybrau posibl y gallant eu defnyddio yn y dyfodol. Bydd y Bil hefyd yn nodi bod angen i gynlluniau ffyrdd newydd ystyried anghenion cerddwyr a beicwyr yn eu camau dylunio." (Sylw a gymerwyd o wefan Cynulliad Cenedlaethol Cymru.) Derbyniodd y Ddeddf Gydsyniad Brenhinol ar 4 Tachwedd 2013.

2.1.6 Grŵp Hollbleidiol Seneddol ar Feicio y DU – Ymchwiliad "Get Britain Cycling" (2013)

Mae'r Grŵp Hollbleidiol Seneddol ar Feicio wedi cynnal ymchwiliad o'r enw "Get Britain Cycling".

2.2 Rhanbarthol

2.2.1 Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol (2009)

Cyhoeddwyd y Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol (CTRH) gan Taith, Consortia o'r 6 Awdurdod Lleol yng Ngogledd Cymru. Mae'n ymdrin â'r cyfnod 2010 – 2015 ac yn cyflawni'r rhan o'r WTS sydd yn gyfrifoldeb yr Awdurdodau Lleol.

2.2.2 Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru: Strategaeth Gerdded a Beicio

Cwblhawyd strategaeth gerdded a beicio rhanbarthol fel rhan o'r broses CTRH, Ei nod yw "annog rhagor o bobl i gerdded neu feicio eu taith, megis mynd i'r gwaith neu i'r ysgol, am dro i'r siop leol, cyfleusterau hamdden ac iechyd ac ar gyfer gweithgareddau hamdden."

2.3 Lleol

2.3.1 Polisi Cynllunio

Mae Cynllun Datblygu Unedol Ynys Môn a stopiwyd (CDU) (2005) yn cefnogi'r cynigion sydd yn annog y defnydd, mwynhad a datblygiad llwybrau beicio dynodedig yr Ynys. Bydd datblygiadau newydd a fydd yn cael effaith ddinistriol ar rannau o'r rhwydwaith yn gorfod darparu'n foddhaol ar gyfer newid cwrs y llwybr, ei adfer neu greu llwybr newydd (Polisi TR9).

2.3.2 Strategaeth Feicio Ynys Môn (2000)

Fe'i cynhyrchwyd yn ofynnol gan Gynulliad Cymru law yn llaw â'r cynllun Trafnidiaeth Lleol 2000.

2.3.3 Cynllun Gwella Hawliau Tramwy (2008 - 2018) (CGHTC)

Er mai hawliau tramwy yw prif ffocws yr CGHTC, mae'n rhoi ystyriaeth i faterion beicio hefyd.

2.3.4 Cynllun Rheoli Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Ynys Môn (AHNE) 2009 – 2014

Mae gan Gynllun Rheoli'r AHNE bolisiau sy'n ymwneud â thrafnidiaeth dan ei Strategaeth ar gyfer Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Ynys Môn. Maent yn cynnwys hyrwyddo mynediad i bawb (lle bo hynny'n briodol) a sicrhau bod rhinweddau arbennig yr AHNE yn cael eu parchu'n llwyr wrth gynllunio, dylunio, darparu a rheoli pob math o gynlluniau trafndiaeth.

2.3.5 Astudiaeth Drafnidiaeth Ynys Môn ar gyfer Datblygiadau Mawr

Yn 2011 comisiynwyd ymgynghorwyr i ddatblygu strategaeth drafnidiaeth ar gyfer yr Ynys i ymdrin ag effaith debygol datblygiadau mawr, gan gynnwys yr effaith ar gerdded a beicio. Ar y pryd mapwyd y rhwydwaith beicio sylfaenol.

2.3.6 Cynllun Rheoli Cyrchfan (2012 - 2016) (CRHC)

O fewn CRHC Ynys Môn mae rhan 3.3.3 yn trafod datblygiad y rhwydwaith beicio.

“...rhaid cael rhwydwaith clir o lwybrau beicio gan gynnwys:

- Llwybrau cenedlaethol ar draws yr Ynys a llwybr treftadaeth yr A5 arfaethedig
- Llwybr arfordirol
- Cyfres o lwybrau lleol yn cysylltu atyniadau ac aneddiadau, gan adeiladu ar y gwaith sydd wedi ei gwblhau eisoes
- Cefnogaeth ar gyfer y cyfleusterau newydd i logi beiciau

2.3.7 Opsiynau ar gyfer Datblygu Beicio ar Ynys Môn – Papur Gweithio (2012)

Comisiynwyd yr astudiaeth hon gan y prosiect Ymweld â Môn sy'n ceisio gwella'r pecyn twristiaeth ar gyfer Ynys Môn. Mae'r papur yn cynnwys rhestr o 25 o brosiectau posibl a gafodd eu blaenoriaethu wedi hynny i greu rhestr fyrrach o brosiectau sy'n cwrdd â meini prawf sy'n cynnwys effaith economaidd, addasrwydd strategol, hyfywedd a fforddiadwyedd posibl.

2.3.8 Gwella Rhwydwaith Beicio ar y Ffordd ar Ynys Môn – Astudiaeth Ddichonoldeb (2013)

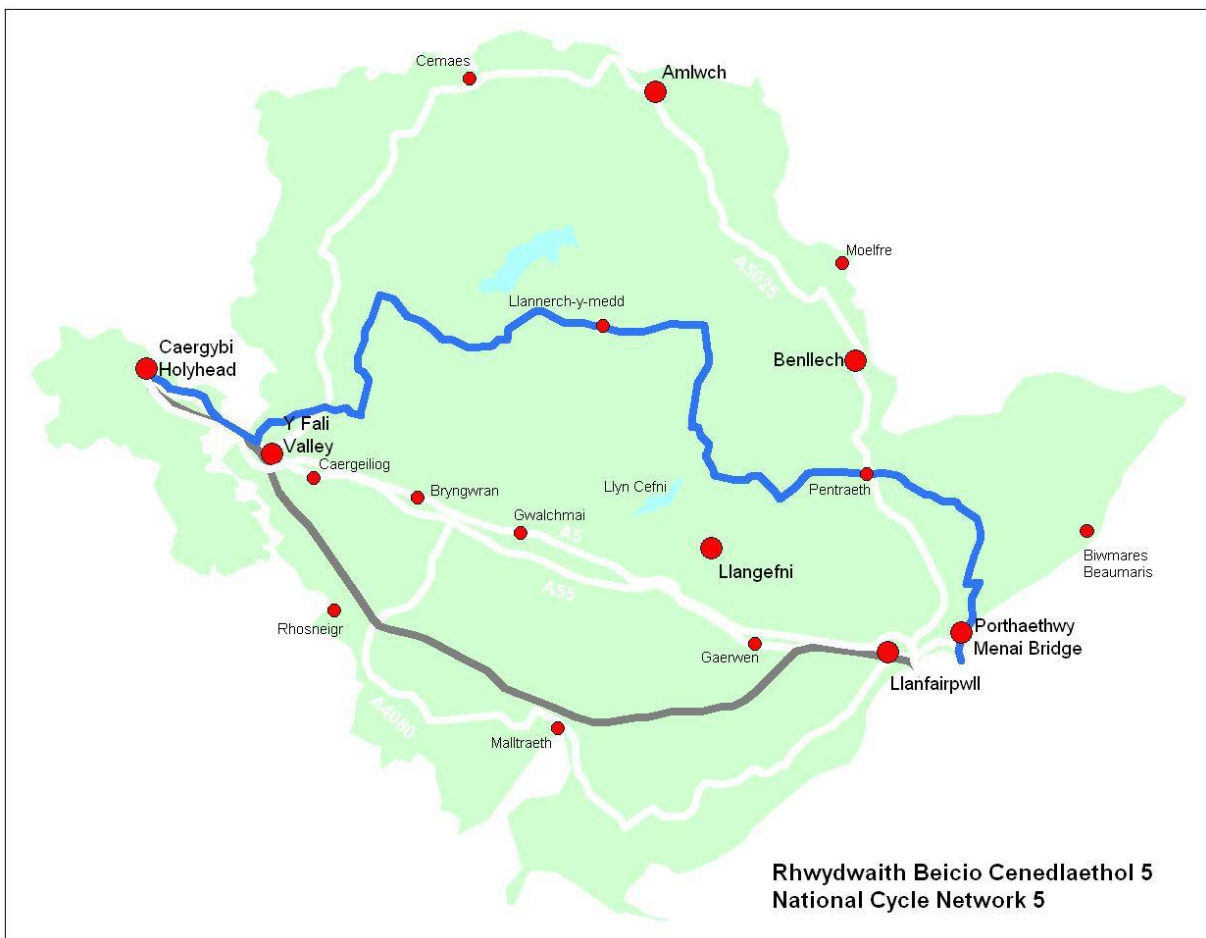
Datblygwyd yr astudiaeth yn dilyn y gwaith a wnaethpwyd ar y papur gweithio uchod ac mae'n ymchwilio'r posibilrwydd o rwydwaith o lwybrau beicio. Byddai'r llwybrau a awgrymir yn cael eu targedu er defnydd twristiaeth a hamdden.

3. Rhwydwaith Presennol

Mae'r rhwydwaith beicio presennol ar Ynys Môn yn gymysg o lwybrau ar y ffordd ac oddi ar y ffordd.

3.1 Llwybr Beicio Cenedlaethol Sustrans 5

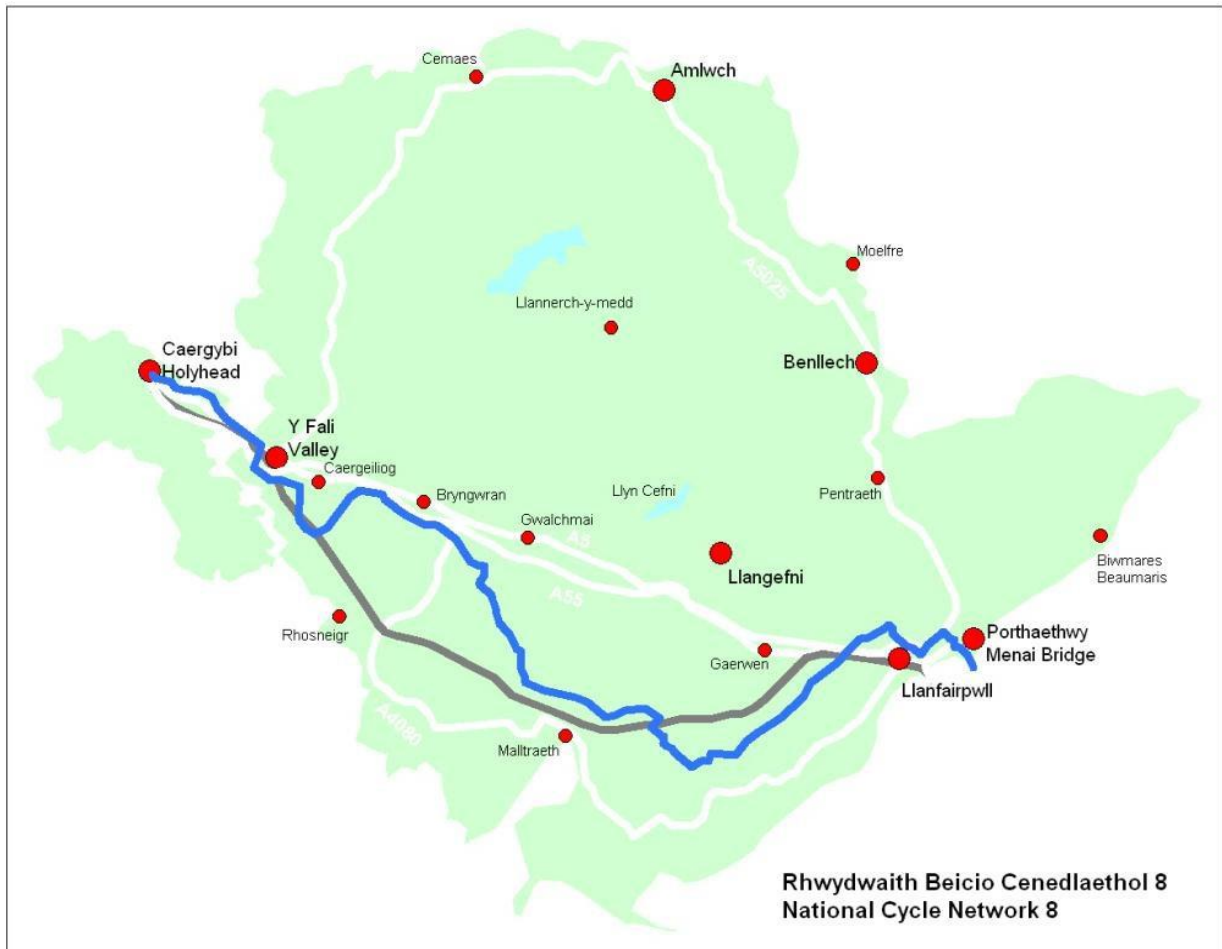
Llwybr hir sy'n cysylltu Reading a Chaerdybi drwy Rydychen, Banbury, Stratford-upon-Avon, Redditch, Bromsgrove, Birmingham, Walsall, Stafford, Stoke-on-Trent, Caer, Bae Colwyn a Bangor. Ar Ynys Môn mae'r llwybr ar y ffordd gan amlaf yn arwain o'r dwyrain i'r gorllewin ar draws rhan fwy gogleddol o'r ynys. Adnabyddir y rhan rhwng Caer a Chaerdybi hefyd fel llwybr beicio Arfordir Gogledd Cymru. Mae'r rhan helaeth o'r ffyrdd a ddefnyddir ar Ynys Môn gan llwybr 5 yn rhai gwledig ac anuniongyrchol. Mae felly'n fwy addas ar gyfer beicio hamdden yn hytrach na theithio i'r gwaith, addysg neu unrhyw gyrchfan arall i'w gyrraedd.

Ffigur 1 – Rhwydwaith Beicio Cenedlaethol 5

3.2 Llwybr Beicio Cenedlaethol Sustrans 8

Yn wybyddus fel Lôn Las Cymru, dyma lwybr wedi ei arwyddo rhwng Caerdydd a Chaergybi drwy Aberhonddu, Llanfair-ym-Muallt, Machynlleth, Porthmadog a Bangor. Wedi iddo groesi Afon Menai dros Bont Menai i'r ynys, mae'r llwybr yn dilyn ffyrdd distaw yn bennaf ar draws yr ynys i Gaergybi, o'r dwyrain i'r gorllewin ar draws rhan fwy deheuol yr ynys. Mae'r rhan rhwng Y Fali a Chaergybi oddi ar y ffordd. Mae Llwybr 8 yn debyg i Lwybr 5 ac yn defnyddio ffyrdd gwledig yn bennaf nad ydynt yn rhai uniongyrchol gan amlaf. Mae felly'n fwy addas ar gyfer beicio hamdden na theithio i'r gwaith, addysg neu unrhyw gyrchfan arall i'w gyrraedd.

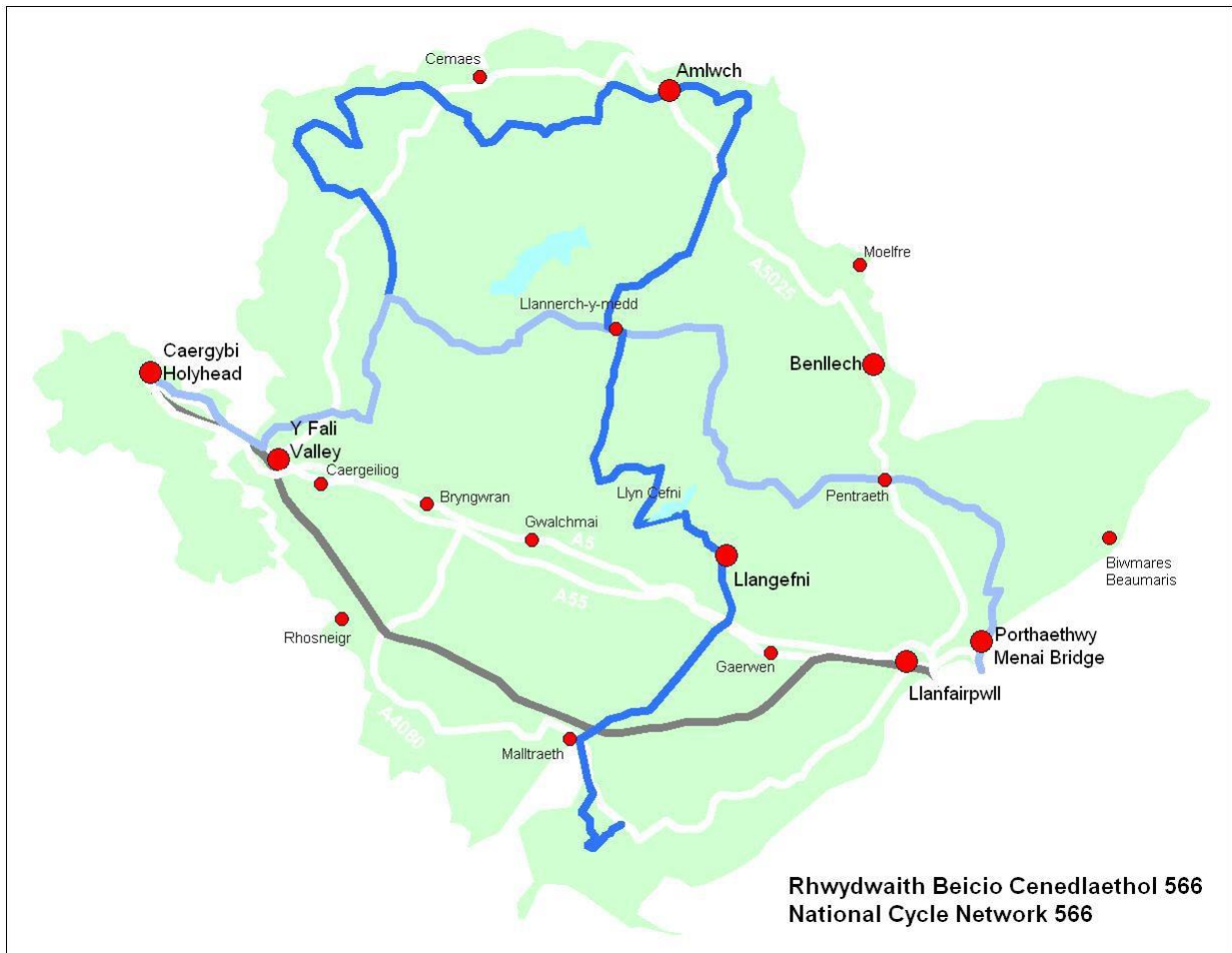
Ffigur 2 – Rhwydwaith Beicio Cenedlaethol 8

3.3 Llwybr Beicio Cenedlaethol Sustrans 566

Mae Llwybr 566 yn rhedeg o ogledd yr ynys i'r de a gellir ei rhannu'n ddwy.

Mae'r rhan ogleddol, a enwir yn Lôn Las Copr, yn llwybr 28 milltir ar y ffordd o Landdeusant i Llanerch-y-medd trwy Lanrhuddlad, Cemaes ac Amlwch (ger y Deyrnas Gopr sy'n rhoi'r enw i'r llwybr). Drwy ddefnyddio rhan fer o RhBC 5 daw llwybr cylch 34 milltir o hyd yn bosibl.

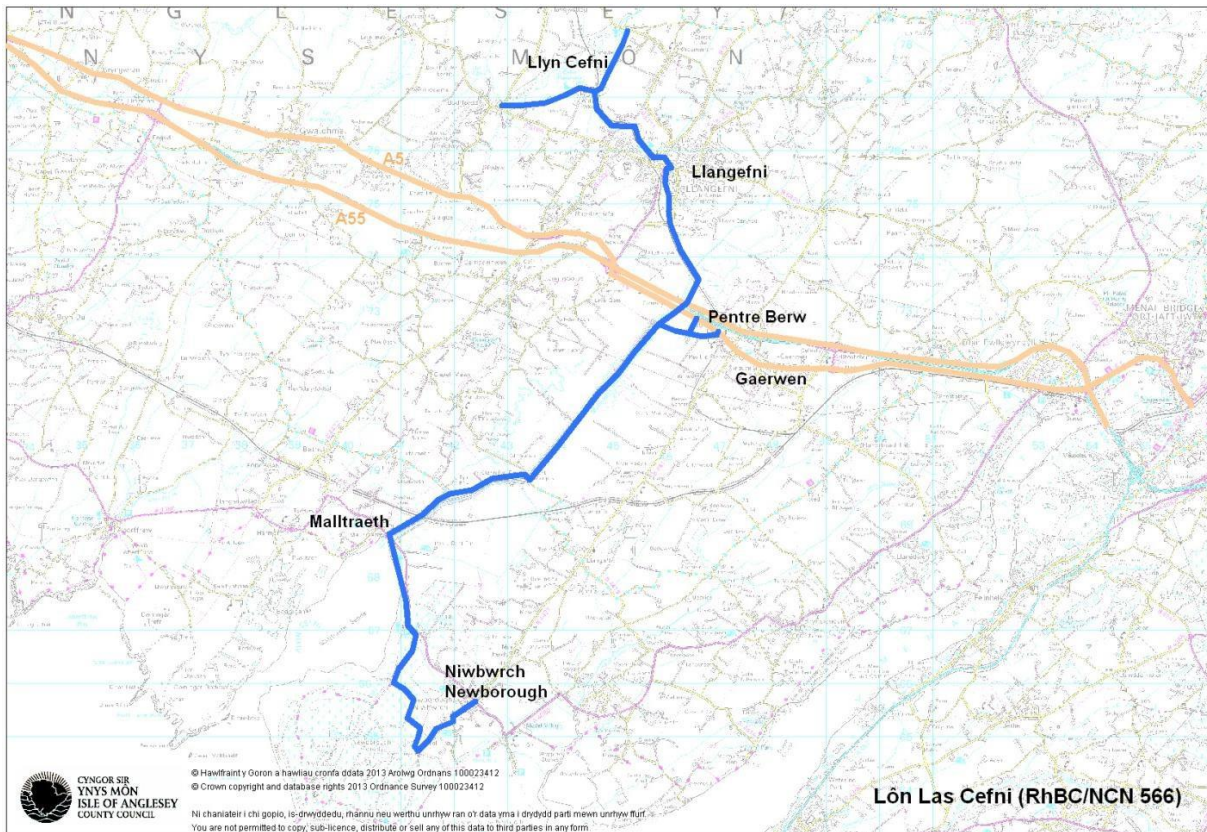
Mae'r rhan ddeheuol rhwng Llanerch-y-medd a Niwbwrch sydd yn rhannol ar y ffordd ac yn rhannol ddilyn rhan oddi ar y ffordd yn Lôn Las Cefni ar fin cael ei harwyddo fel rhan o'r Rhwydwaith Beicio Cenedlaethol yn fuan.

Ffigur 3 – Rhwydwaith Beicio Cenedlaethol 566

3.4 Lôn Las Cefni

Llwybr llinol 13 milltir o hyd bron yn ddi-draffig ac yn rhan o Lwybr Cylch Cenedlaethol 566. Mae wyneb tarmac ar rannau oddi ar y ffordd o Nant y Pandy, Llangefni i Bont Marcwis ac ar draws y cob ym Malltraeth.

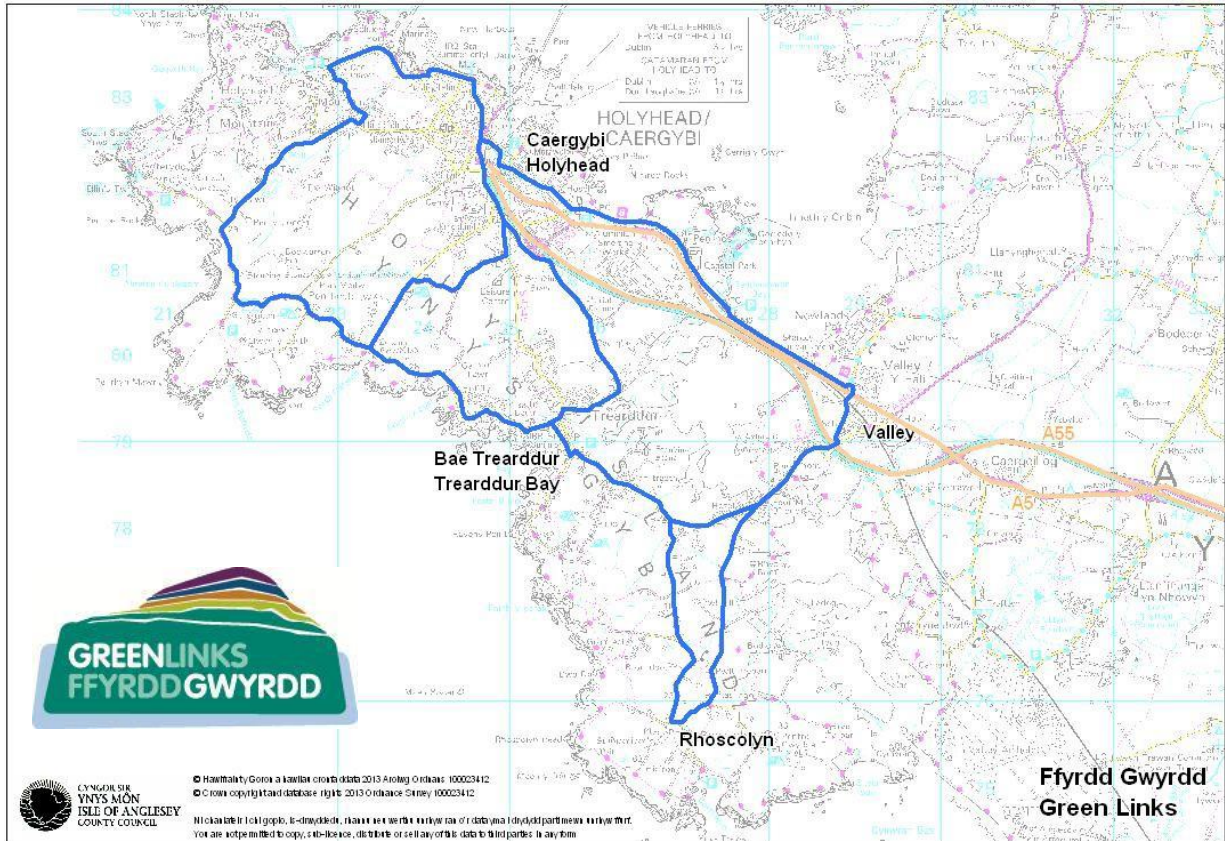

Ffigwr 4 - Lôn Las Cefni 566

Mae newidiadau bach i'r holl Lwybrau Beicio Cenedlaethol yn cael eu gwneud yn barhaus ond ni wneir prif newidiadau'n aml. Serch hynny, pan fydd angen newid cyfeiriad llwybr o ganlyniad i ddatblygiadau eraill bydd diogelwch rhannau o'r llwybr yn cael ei ailasesu, neu adeiladir rhannau oddi ar y ffordd newydd a gwneir newidiadau i'r arwyddion ar y ddaear yn ogystal â mapiau gwefan Sustrans. Gwneir newidiadau i daflenni a argraffir pan fydd hi'n amser iddynt gael eu diwygio a'u hailargraffu.

3.5 Ffyrdd Gwyrdd

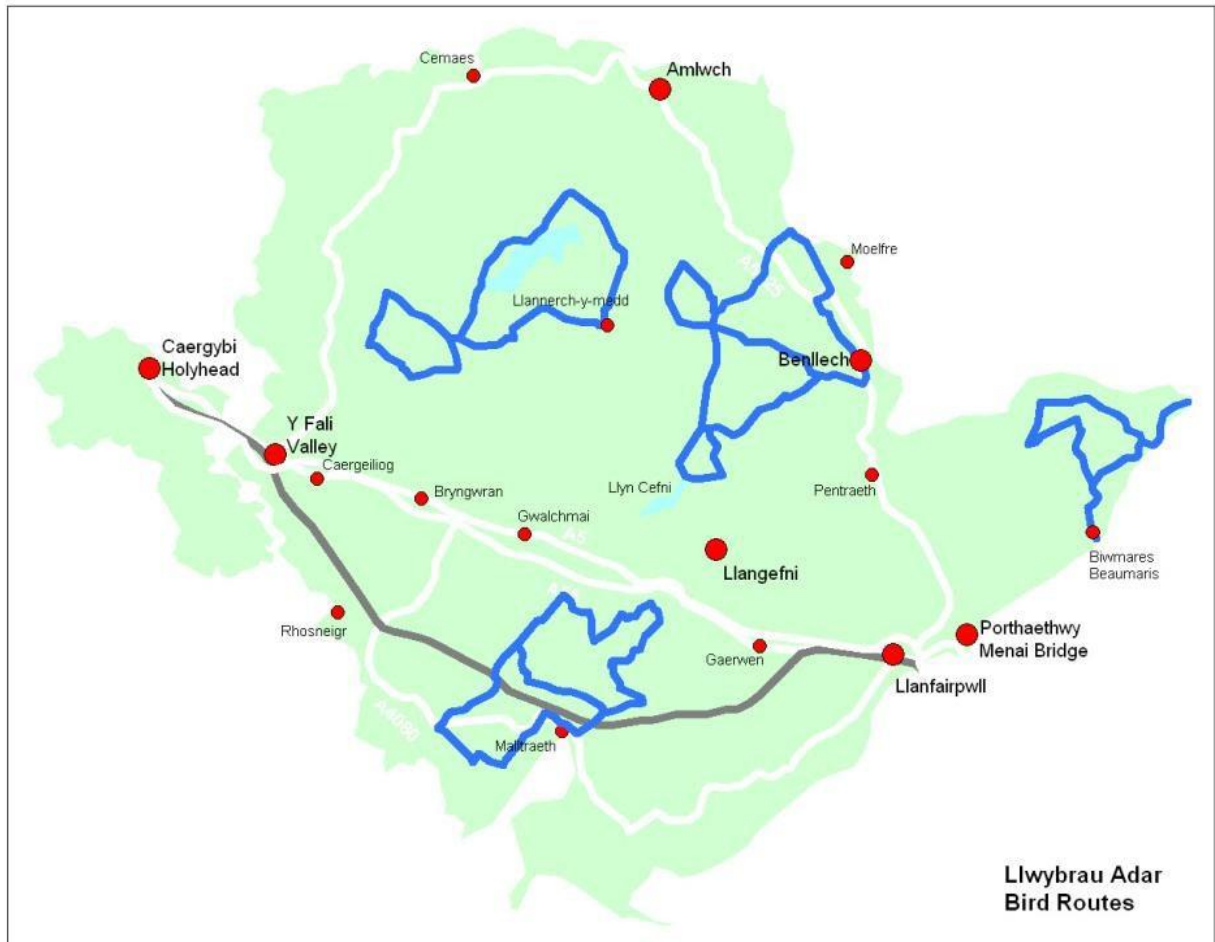
Mae Ffyrdd Gwyrdd yn brosiect a reolir gan Cadw Cymru'n Daclus ac yn seiliedig ar rwydwaith o lwybrau o amgylch Caer gybi ac Ynys Cybi. Beiciau Cybi yw'r cwmni llogi beiciau sy'n gweithio ar Ynys Cybi gyda manau penodol yn cynnig llogi beiciau ar nifer o safleoedd o amgylch Ynys Cybi. Mae pedwar llwybr ar y ffordd wedi'u harwyddo o amgylch Ynys Cybi wed eu cwblhau erbyn yr haf 2013.

Ffigur 5 – Ffyrdd Gwyrdd

3.6 Llwybrau Adar

Mae'r Llwybrau Adar (Nico, Telor, Giach, Hebog) yn llwybrau cylchol ar y ffordd a ddatblygwyd gan Menter Môn tua 1998. Lleolir y llwybrau hyn ar amryw o leoliadau o amgylch yr ynys, ac yn cwmpasu tirweddau amrywiol. Mae rhai o'r llwybrau beicio teithiol hyn yn croesdorri'r llwybrau beicio cenedlaethol. Mae rhai o'r arwyddion wedi diflannu, mewn cyflwr gwael neu'n pwyntio i'r cyfeiriad anghywir. Nid yw'r arwyddion hyn yn cael eu cynnal ar hyn o bryd gan yr Awdurdod Prifffyrdd.

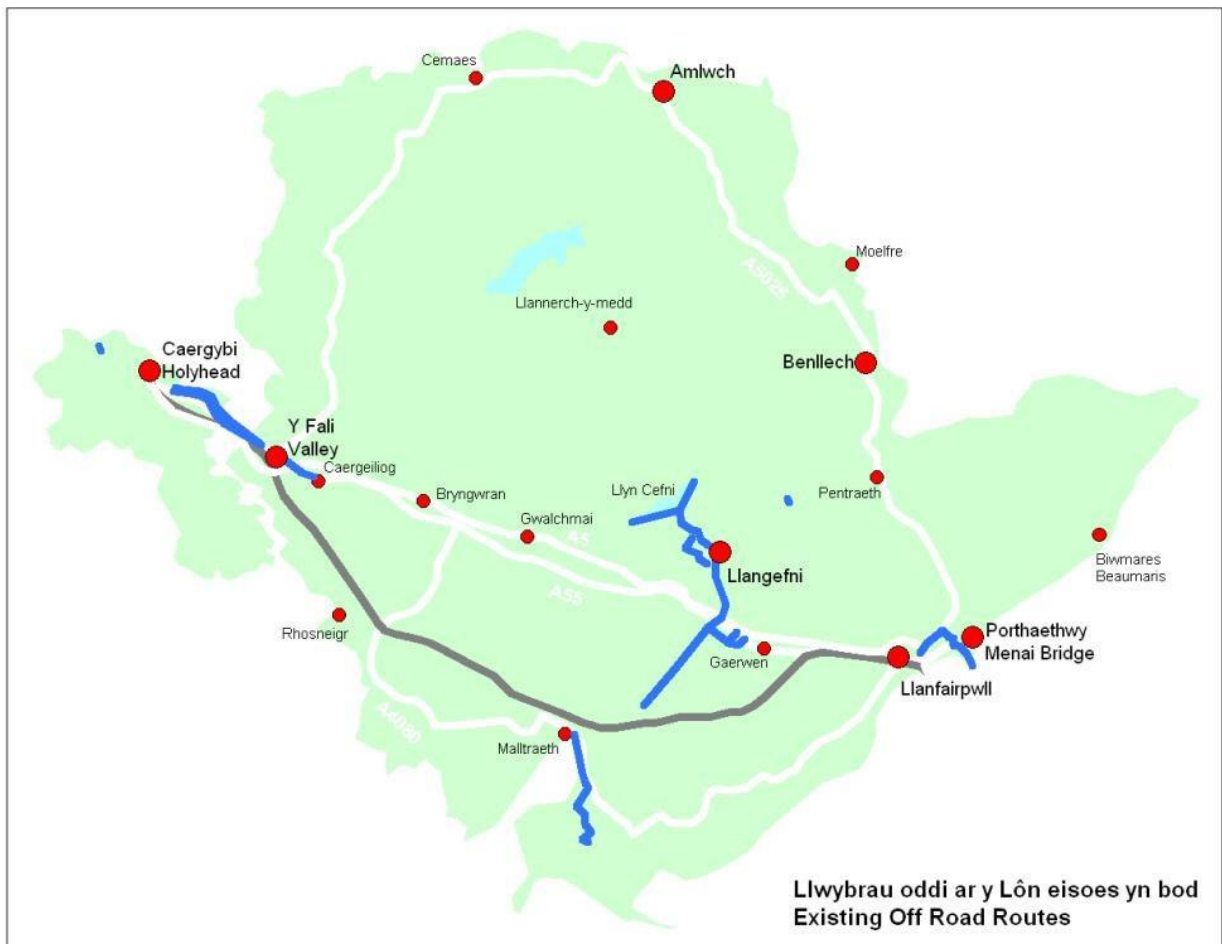

Ffigwr 6 – Llwybrau Adar

3.7 Llwybr Beicio Cenedlaethol Sustrans

Yn ogystal â'r cynlluniau uchod mae llwybrau teithio llesol eraill wedi eu cwblhau drwy ddefnyddio Grant Trafnidiaeth a Grant Consortia Trafnidiaeth Ranbarthol dros y blynyddoedd diwethaf.

- Llwybr oddi ar y ffordd yn bennaf rhwng Porthaethwy a Llanfairpwll gyda'r rhan helaeth ohono wedi ei ymgorffori i mewn i RhBC 8. Gosodwyd cyfleusterau parcio beiciau yn y cyfleuster Parcio a Theithio / Rhannu ar yr A5025 sydd ar y llwybr. Mae rhai llwybrau troed a rennir ym Mhorthaethwy sy'n cysylltu â'r llwybrau hirach.
- Mae Lôn Las Cefni (RhBC 566) yn arwain drwy ganol Llangefni, yn rhannol ar y ffordd ac oddi ar y ffordd. Mae rhai llwybrau troed a rennir yn Llangefni sy'n cysylltu Ysgol Corn Hir a'r Ysgol Gyfun / Canolfan Hamdden Plas Arthur.
- Mae RhBC 5 a 8 yn arwain drwy Gaergybi, yn rhannol ar y ffordd ac oddi ar y ffordd. Rhoddwyd llwybrau troed eraill a rennir yng Nghaergybi, rhai ohonynt yn cysylltu â Llwybrau Beicio Cenedlaethol.

Ffigwr 7 – Llwybrau oddi ar y ffordd presennol

3.8 Prosiect Beiciwch Hi Sustrans

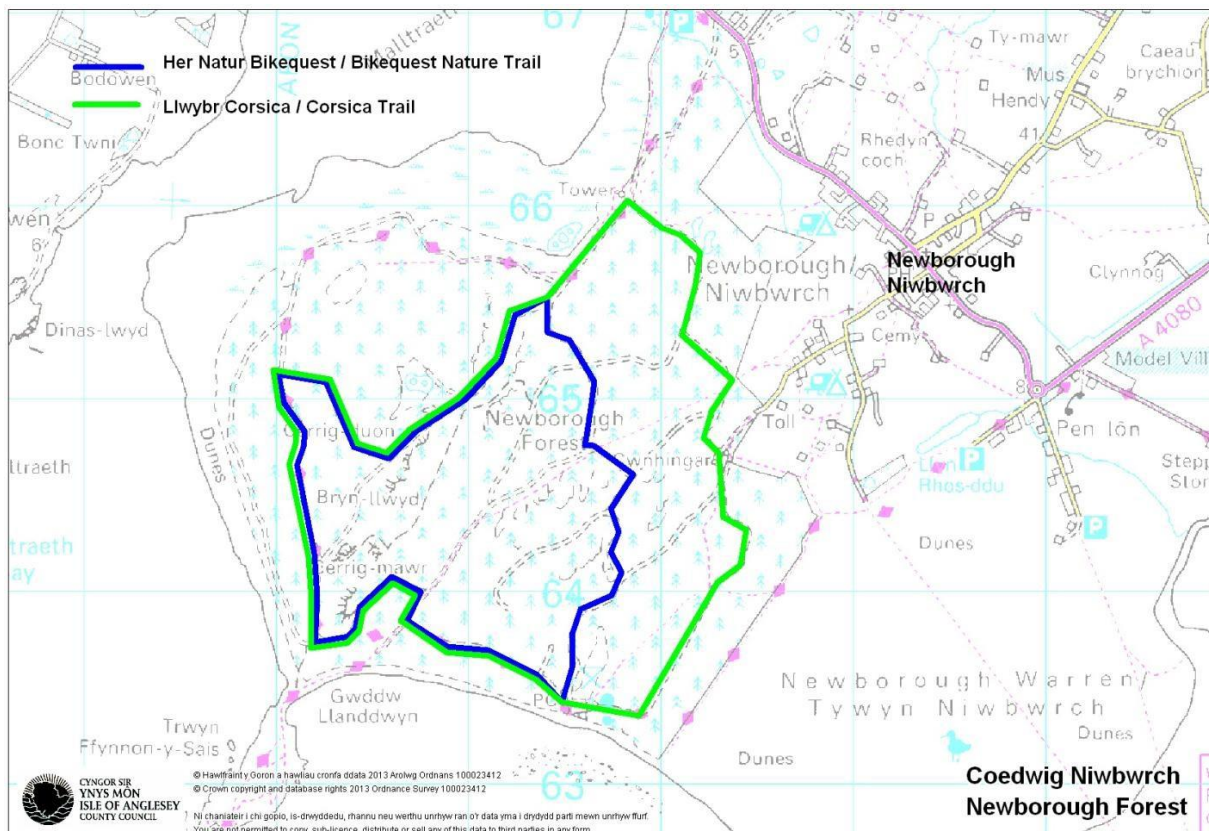
Bu prosiect Beiciwch Hi Sustrans yn weithredol ar yr Ynys ers mis Awst 2011 ac yn cydweithio â thua 13 o ysgolion ar Ynys Môn yn ogystal â dwy ym Mangor, Gwynedd. Mae'r swyddog Beiciwch Hi yn gweithio gyda disgyblion, athrawon a rhieni i annog plant i feicio i'r ysgol yn ogystal â beicio'n amlach yn eu bywydau beunyddiol. Dangosodd canlyniadau monitro 2012 bod y nifer y plant sy'n beicio i'r ysgol wedi treblu, mewn ysgolion sy'n rhan o fenter Beiciwch Hi. Mae'r swyddog Beiciwch Hi yn gweithio o fewn y Cyngor ac yn cydweithio'n agos â swyddogion o'r adrannau Trafnidiaeth a Rhwydwaith a chyda swyddogion Datblygu Chwaraeon y Cyngor.

3.9 Llwybrau Diogel yn y Gymuned

Mae cynlluniau Llwybrau Diogel yn y Gymuned (Llwybrau Diogel i Ysgolion yn flaenorol) wedi gwella'r cysylltiadau cerdded a beicio gydag amryw o gymunedau ar Ynys Môn bob blwyddyn ers 2004. Ar hyn o bryd (2013/14) mae gwaith yn cael ei wneud yng Nghaergybi gan gynnwys rhan newydd llwybr a rennir yn Kingsland sydd hefyd yn rhan o'r rhwydwaith Ffyrdd Gwyrdd.

3.10 Coedwig Niwbwrch

Mae gan Cyfoeth Naturiol Cymru rwydwaith o lwybrau oddi ar y ffordd yng Nghoedwig Niwbwrch.

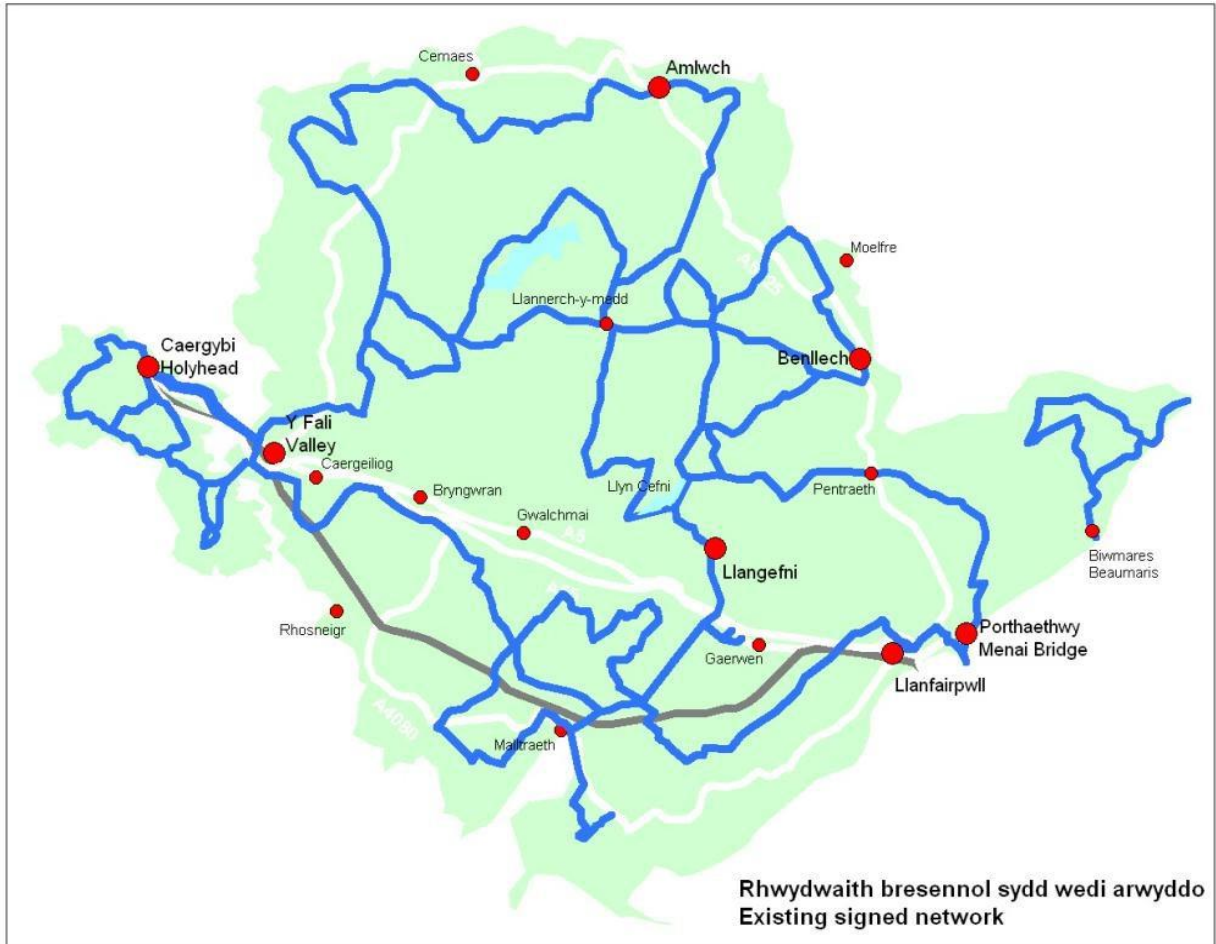
Ffigur 8 – Coedwig Niwbwrch

3.11 Beicio Mynydd ar Ynys Môn

Mae Coed Môr yn gyfleuster beicio mynydd bach a sefydlwyd yn ddiweddar ger Pont Britannia.

3.12 Rhwydwaith Beicio Presennol sydd wedi ei Arwyddo

I grynhoi, dangosir y rhwydwaith beicio presennol sydd wedi ei arwyddo gan gynnwys y llwybrau cylchol cenedlaethol (5,8,566), y llwybrau ‘adar’, ffyrdd gwyrdd a chysylltiadau byr eraill, yn ffigur 9.

Ffigur 9 – Rhwydwaith Presennol sydd wedi ei Arwyddo

3.13 Parcio Beiciau

Ceir cyfleuster parcio mewn amryw o leoliadau ar yr ynys. Nid yw'r rhain wedi'u mapio'n ffurfiol. Mae tua 72% o ysgolion yn darparu offer parcio beiciau i ddisgyblion. Mae cyfleusterau parcio yn bodoli hefyd mewn nifer o leoliadau yn nhrefi Llangefni, Porthaethwy, Llanfairpwll, Biwmares a Chaergybi.

3.14 Hyrwyddo Beicio

Gwneir peth gwaith hyrwyddo beicio i dwristiaid ar wefan Croeso Môn. Ar hyn o bryd mae'r wefan yn hyrwyddo'r llwybrau beicio cenedlaethol, y llwybrau adar a Lôn Las Cefni. Mae Cadw Cymru'n Daclus wedi cynhyrchu taflen a gwybodaeth ar wefan ar gyfer y llwybrau Ffyrdd Gwyrdd ar Ynys Cybi yn ogystal â'r busnes llogi beiciau Beiciau Cybi.

Mae digwyddiadau wedi eu cynnal i amlygu Ynys Môn fel cyrchfan ar gyfer beicio gan gynnwys y Tour de Môn llwyddiannus, a gynhaliwyd ym mis Medi 2013 am y tro cyntaf a'r gobaithe yw y daw'n ddigwyddiad blynyddol, ac felly hefyd y triathlon Sandman. Mae gŵyl Awyr Agored Ynys Môn a gynhelir ym mis Mai bob blwyddyn fel arfer, hefyd yn hyrwyddo teithiau beicio.

Mae nifer o glybiau beicio ar yr ynys sy'n annog pobl i feicio ar Ynys Môn gan gynnwys Clwb Rasio Mona, Clwb Cefni a Chlwb Cybi.

3.15 Beicio Diogel

Mae cynnig addysg, hyfforddiant a chyhoeddusrwydd beicio yn faterion parhaus gan y Cyngor. Cynigir hyfforddiant ar feicio i ysgolion cynradd a chynhaliwyd ymgyrch yn ddiweddar gan y Cyngor i berswadio gyrrwyr i gadw 1.5 metr yn glir o feicwyr wrth eu pasio.

4. Rhwydwaith y Dyfodol

4.1 Deddf Teithio Llesol (Cymru) 2013

Bydd Deddf Teithio Llesol (Cymru) 2013 yn rym sylweddol wrth annog datblygiad beicio (a cherdded) yn y dyfodol ar Ynys Môn a ledled Cymru. Serch hynny mae'r ddeddf yn targedu 'teithiau llesol' a ddiffinir fel "taith a wneir i'r gwaith neu oddi yno neu i leoliad addysgiadol neu er mwyn cael mynediad at wasanaethau neu gyfleusterau iechyd, hamdden neu eraill." Mae'r rhan helaeth o'r llwybrau sydd wedi eu harwyddo ar hyn o bryd ar Ynys Môn yn llwybrau hamdden ar y ffordd ac mae Deddf Teithio Llesol (Cymru) 2013 yn ceisio cynyddu'r nifer o bobl sy'n cerdded a beicio am resymau ar wahân i hamddena.

Ar hyn o bryd mae'r Ddeddf yn datgan "Rhaid i bob awdurdod lleol baratoi map o'r llwybrau presennol" sydd "mewn perthynas ag awdurdod lleol yn golygu map sy'n dangos llwybrau llesol a chyfleusterau cysylltiol yn ardal yr awdurdod lleol". (Mae hwn yn fap gwahanol i'r llwybrau / teithiau beicio sydd wedi eu harwyddo presennol sydd gennym.) Rhaid hefyd cydymffurfio â'r safonau a nodir yn y canllaw a roddir gan Weinidogion Cymru. Rhaid adolygu a diwygio'r map yn barhaus.

Yn ogystal, rhaid i bob awdurdod lleol "baratoi map integredig yn dangos y llwybrau teithio llesol newydd a chyfleusterau cysylltiol a'r gwelliannau a wnaed i lwybrau teithio presennol a chyfleusterau cysylltiol y mae'r awdurdod lleol yn eu hystyried yn angenrheidiol i ddatblygu neu wella rhwydwaith integredig o lwybrau teithio llesol a chyfleusterau cysylltiol mewn lleoliadau dynodedig yn ei ardal."

Rhaid cyhoeddi'r ddau fap unwaith y cânt eu cymeradwyo.

Gellir nodi lleoliadau llwybrau a chyfleusterau cysylltiol mewn canllawiau drwy gyfeirio at

- ddwysedd poblogaeth
- maint
- agosrwydd at leoliadau â dwysedd poblogaeth uchel yn fwy na maint penodol
- safle rhwng lleoliadau o'r fath
- agosrwydd at wasanaethau a chyfleusterau cymunedol
- y posibilrwydd o gael rhesymau eraill dros fod yn lleoliad lle ceir mwy o deithio llesol gan gerddwyr a beicwyr.

Gall rhai o'r ffactorau hyn fod yn heriol ar Ynys Môn oherwydd ei thirwedd wledig a'r pellter i'w deithio i gyrraedd cyrchfannau a fyddai'n gymwys fel 'teithiau llesol'.

Rhaid i awdurdodau lleol hefyd fod "mor ymarferol â phosibl, gymryd camau rhesymol i wella'r ddarpariaeth ar gyfer cerddwyr a beicwyr" wrth adeiladu priffyrdd a'u gwella.

Ymhellach "bob blwyddyn, rhaid i bob awdurdod lleol sicrhau – llwybrau teithio llesol newydd a chyfleusterau cysylltiol, a gwelliannau i lwybrau teithio llesol presennol a chyfleusterau cysylltiol yn ei ardal."

4.2 Uwchraddio Llwybrau Presennol

Llwybrau Adar Menter Môn.

Cafodd yr arwyddion eu gosod ar y llwybrau hyn tua 1998 er na dderbyniwyd y cyfrifoldeb am eu cynnal gan yr Awdurdod Priffyrdd. Gan fod rhai o'r arwyddion wedi diflannu, mewn cyflwr gwael neu'n cyfeirio pobl i'r cyfeiriad anghywir, mae cyfle i adolygu'r llwybrau. Dylid eu hasesu o ran diogelwch yn ogystal â gofyn a ydynt yn llwybrau y mae pobl yn dymuno eu defnyddio ac yn cysylltu â chyrchfannau priodol. Dylid eu hadolygu yn unol â'r amcanion a osodwyd yn yr astudiaeth ddichonoldeb "Gwella Rhwydwaith Llwybrau Beicio sydd ar y Ffordd yn Ynys Môn"

Yn y cyfamser bydd Menter Môn yn adnewyddu'r arwyddion colledig er mwyn i'r llwybrau fod yn weithredol ar gyfer y ddau dymor nesaf – 2014 a 2015. Mae Menter Môn yn ceisio cael arian hefyd i dalu am nifer fach o daflenni ar gyfer y pedwar llwybr i bara dros y ddau dymor hyn. Bydd hyn yn galluogi digon o amser i ddatblygu'r llwybrau i'r dyfodol heb golli cyfleoedd i ddefnyddio cwrs y llwybrau presennol yn y cyfamser.

4.3 Llwybrau Newydd

Bydd Cyngor Sir Ynys Môn yn datblygu llwybrau oddi ar y ffordd newydd ar hyd coridorau a amlygwyd sydd yn cydfynd â Deddf Teithio Llesol (Cymru) 2013 a'r agenda dwristiaeth. Bydd llwybrau sydd yn llwybrau teithio llesol hefyd yn debygol o gael eu defnyddio gan dwristiaid, ond efallai na fydd gwir llwybrau hamdden yn y manau cywir ar gyfer teithio llesol felly bydd angen targedu arian yn ofalus.

I gydymffurfio â Deddf Teithio Llesol (Cymru) 2013 bydd Ynys Môn yn anelu at:

- Ddatblygu gwell rhwydwaith o lwybrau cerdded a beicio:
 - i'r prif safleoedd o gyflogaeth a chanolfannau manwerthu ar yr Ynys
 - i'r gorsafoedd rheilffordd a chyfnewidfeydd trafndiaeth gyhoeddus eraill
- Parhau i weithio gyda Chyngor Gwynedd ar lwybrau sy'n croesi'r ddwy ardal dros bontydd Afon Menai.
- Parhau i ddatblygu cynlluniau Llwybrau Diogel mewn Cymunedau yn unol â chanllaw Llywodraeth Cymru.
- Gwneud defnydd o'r broses gynllunio i wella seilwaith trafndiaeth ar gyfer cerddwyr a beicwyr
- Ystyried anghenion yr holl ddefnyddwyr wrth ddatblygu a dylunio cyfleusterau cerdded a beicio drwy ymgynghori â grwpiau lleol. Bydd llwybrau cerdded a beicio'n ystyried anghenion pobl anabl.
- Cynnal archwiliadau awdit cerddwyr a beicwyr fel rhan o'r cynigion priffyrdd a defnydd tir cwbl newydd gan gynnwys cynlluniau rheoli traffig.

4.4 Llwybrau i'r Dyfodol

Cynigir y cynlluniau canlynol fel ffyrdd o gyflawni amcanion y Cyngor mewn perthynas â beicio. Cânt eu datblygu a'u cwblhau wrth i arian ddod ar gael.

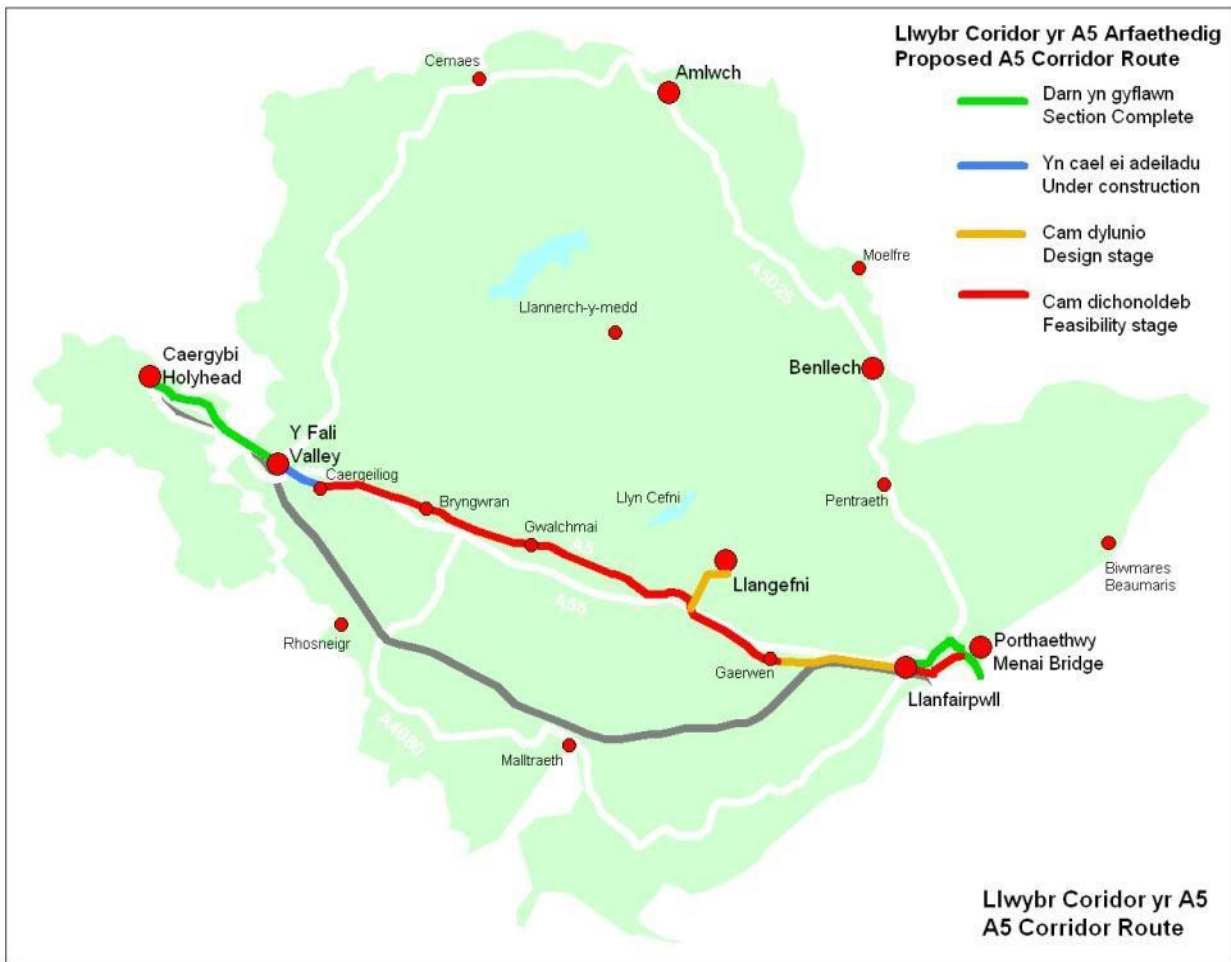
4.4.1 Coridor yr A5

Cynigir y llwybr fel modd o gysylltu cymunedau ar draws yr ynys mewn ffordd nad yw'n digwydd gyda llwybrau beicio cenedlaethol 5 ac 8 gan fod y rheiny'n defnyddio lonydd llai nad ydynt bob amser yn arwain drwy gymunedau mwy. Mae coridor yr A5 / A55 yn llinell a ffafrir ar gyfer symud ar draws yr ynys ac yn bwysig hefyd i ddarparu cyswllt a rennir i annog nid yn unig beicwyr sy'n teithio'n bell, a all fod yn defnyddio'r A5 neu'r A55 p'run bynnag, ond hefyd y rhai hynny sy'n teithio llai o filltiroedd rhwng y cymunedau, lleoedd gweithio neu ysgolion sydd wedi eu lleoli ar hyd y coridor. Bydd y cynllun yn ceisio cydymffurfio â'r angen i gael llwybrau teithio llesol a rhagor o feicio hamdden oddi ar y ffordd. Gyda llwybr beicio mwy diogel ar hyd y coridor hwn y gobaith yw y gellid perswadio pobl i beidio â beicio ar yr A55 ar draws Ynys Môn drwy gyflwyno rheoliadau i atal beiciau rhag cael eu cynnwys yn y rhestr o gerbydau a ganiateir ar y ffordd ddeuol brysur hon. Byddai hyn yn atal rhagor o farwolaethau yn sgil damweiniau beic ar yr A55 ar Ynys Môn.

Byddai hwn yn llwybr a rennir (cerdded a beicio) yn neilltuoel i'r defnydd hwn yn rhedeg wrth ochr neu'n agos i goridor yr A5 rhwng Porthaethwy a Chaergybi. Mae rhan o'r llwybr hwn eisoes wedi ei orffen rhwng Caergybi a'r Fali. Mae'r darn rhwng Caergybi a Chob y Fali bellach yn rhan o RhBC 5, a'r darn rhwng Cob y Fali a'r Fali yn rhan o RhBC 5 ac 8. Mae'r darn drwy Borthaethwy wedi ei gwblhau er awgrymir rhai gwelliannau mewn astudiaeth ddichonoldeb gan Ymgynghoriaeth Gwynedd (Tach. 2012). Mae'r darn rhwng y Fali a Chaergeiliog yn cael ei adeiladu ar hyn o bryd (2013/2014), er llwybr troed yn unig yw'r darn rhwng y Fali a Chyffordd 3 o'r A55 gan nad yw'n ddigon llydan o fewn y briffordd ar gyfer rhannu'r llwybr ac ar hyn o bryd mae ansicrwydd ynglŷn â'r hyn fydd yn digwydd yn y lleoliad hwn o gofio'r gwaith arfaethedig yn gysylltiedig â gwaith adeiladu gorsaf niwclear yr Wylfa. Bydd y rhan hon yn cael ei hailasesu ynghyd ag unrhyw waith ar y briffordd yn y dyfodol. Mae'r rhannau rhwng Llanfairpwll a Gaerwen, a'r cyswllt rhwng yr A5 a Llangefni yn cael eu dylunio ar hyn o bryd (2013/2014). Cwblhawyd astudiaeth ddichonoldeb ar hyd gweddill y llwybr. Rhagwelir y cwblheir y llwybr mewn cymalau dros nifer o flynyddoedd wrth i arian ddod ar gael.

Mae'r rhannau sy'n cael eu dylunio ar hyn o bryd (rhwng Llanfairpwll a Gaerwen, a'r cyswllt rhwng yr A5 a Llangefni) yn cysylltu'r cymunedau ar hyd y llwybr a hefyd yn cysylltu'r cymunedau ag ardaloedd menter, un yng Ngaerwen a thair yn Llangefni.

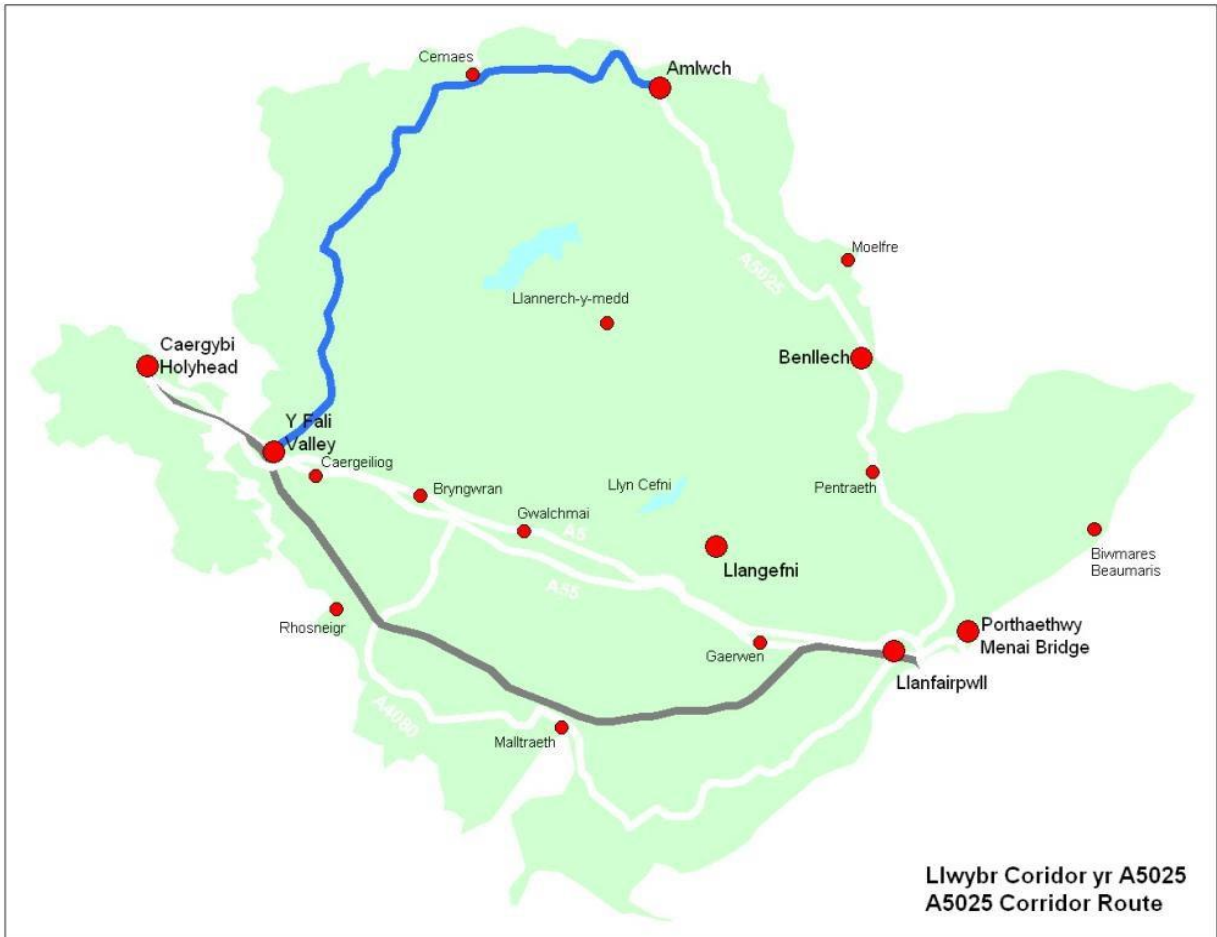
Cynigir y bydd y rhannau'n arwain drwy bentrefi yn rhai ar y ffordd.

Ffigur 10 – Llwybr Coridor yr A5

4.4.2 Coridor yr A5025

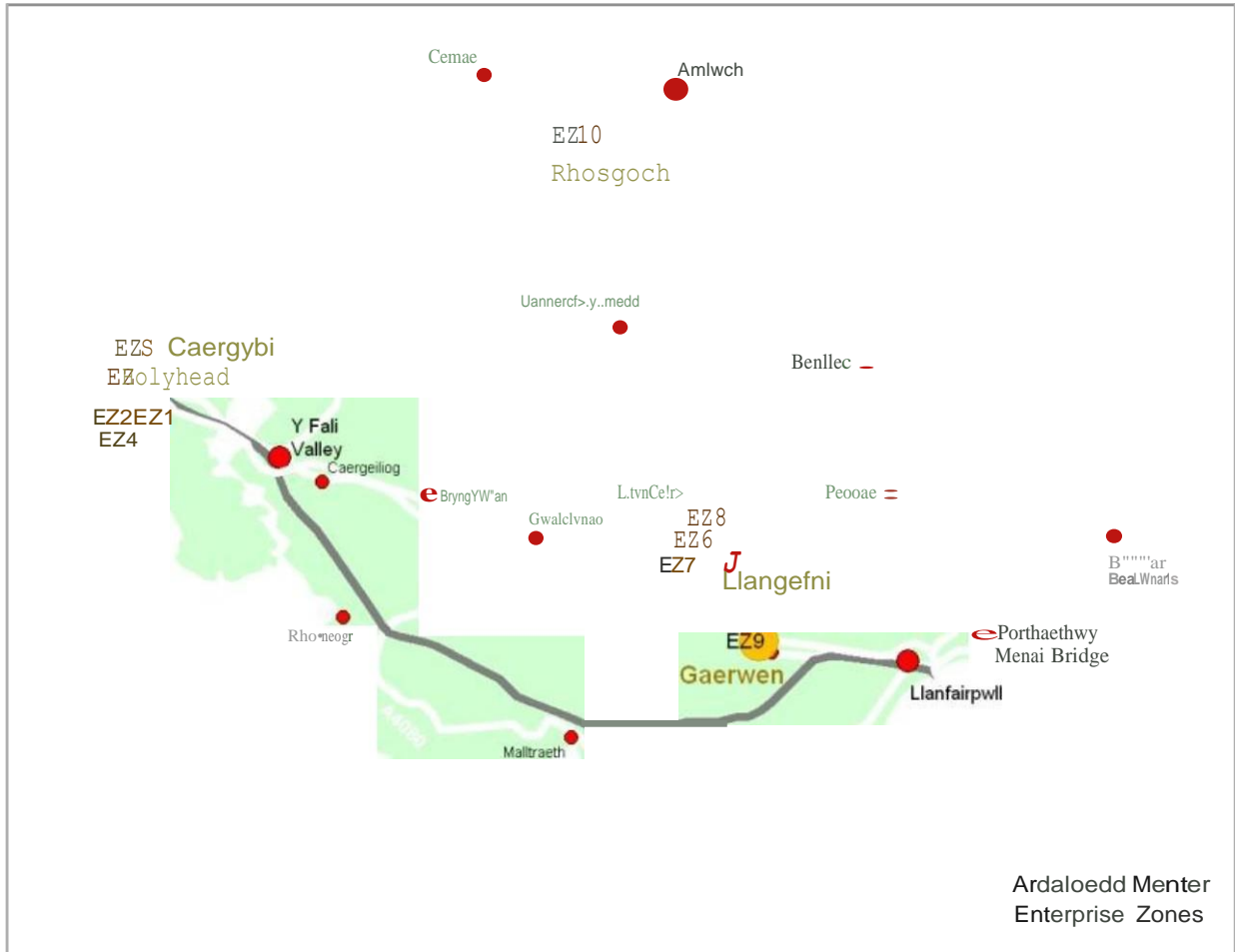
Gwelliannau beicio wrth ochr, neu'n agos i'r A5025 rhwng y Fali a Wylfa, a Wylfa ac Amlwch. Byddai'r gwaith adeiladu newydd posibl yn yr Wylfa yn galw am welliannau i'r A5025 rhwng y lleoliadau hyn sy'n golygu y byddai datblygwyr, dan Ddeddf Teithio Llesol (Cymru) 2013, yn gorfod ystyried sut i wella'r ddarpariaeth ar gyfer cerddwyr a beicwyr. Byddai hyn yn gwella'r cysylltiadau hamdden â gogledd orllewin yr ynys.

Ffigur 11 – Llwybr Coridor yr A5025

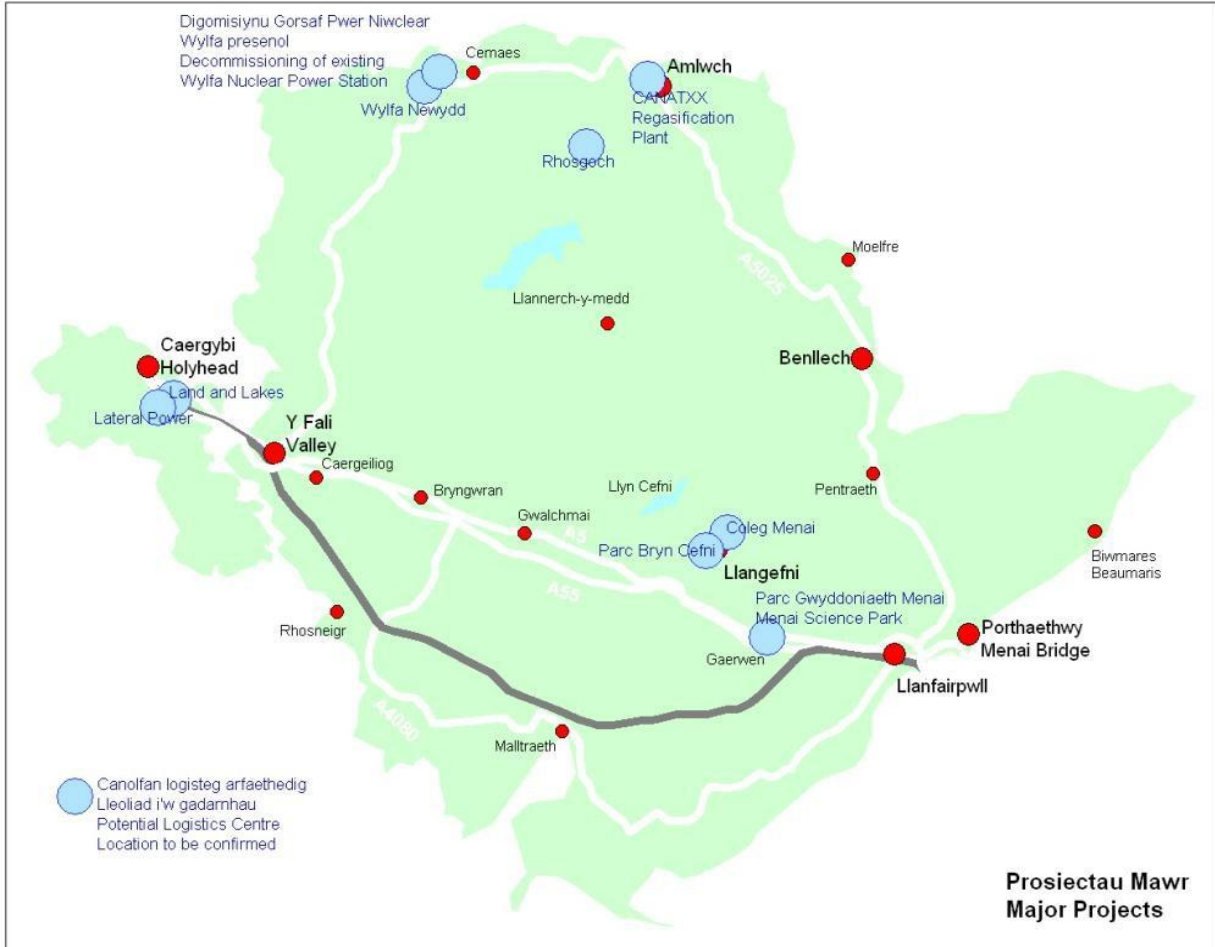
4.4.3 Cysylltiadau ag Ardaloedd Menter / Prosiectau Mawr

Cyhoeddwyd Ardal Fenter Ynys Man ym mis Medi 2011 gyda'r nod o annog twf busnes a chyflogaeth yn y sector ynni ar yr Ynys. Mae cysylltiadau trafniadaeth i'r safleoedd hyn yn rhan o'r prosiect hwn gyda chysylltiadau beicio a cherdded atynt yn elfen bwysig. Bydd cynlluniau'r AS yn cysylltu â nifer o Ardaloedd Menter.

Ffigur 12 – Ardaloedd Menter

Mae'r rhan helaeth o'r prif brosiectau ar Ynys Môn yn dod dan faner Ynys Ynni a gyda'u hagenda carbon isel byddant yn cydweddu â'r dyheadau o annog rhagor o gerdded a beicio. Mae prosiectau fel y gwaith adeiladu niwclear newydd yn y Wylfa angen rhoi ystyriaeth i lwybrau cerdded a beicio i leihau'r nifer o geir ag un unigolyn yn teithio ynddynt i'r safle. Bydd unrhyw asesiadau traffig / trafndiaeth gan ddatblygwyr angen ymgorffori darpariaeth ar gyfer llwybrau beicio.

Ffigur 13 – Prosiectau Mawr

4.4.4 Rhwydwaith Beicio Twristaidd i'r Dyfodol

Cwblhawyd adroddiad dichonoldeb ym mis Medi 2013 a edrychodd ar “Wella Rhwydwaith Llwybrau Beicio ar y Ffordd ar Ynys Môn”. Awgrymodd yr astudiaeth rwydwaith posibl o lwybrau newydd yn ne'r ynys, sy'n defnyddio'r RhBC 8 presennol, un o'r llwybrau adar, RhBC 566(Lôn Las Cefni) a 28 milltir o lonydd bach sydd ag arwyddion newydd arnynt, i gysylltu â'r rhain. Fel yr awgrymwyd uchod bydd angen adolygu'r Llwybrau Adar yn unol â'r amcanion a osodir yn yr astudiaeth ddichonoldeb hon cyn penderfynu ar lwybrau newydd i roi arwyddion arnynt. Bydd unrhyw astudiaeth fydd yn edrych ar lwybrau newydd neu rai i'w hadolygu angen ystyried y cyrchfannau twristiaeth / hamdden y gallasai pobl ddymuno gael mynediad atynt ar feic gan gynnwys yr arfordir a'r AHNE.

4.4.5 A545 Porthaethwy i Fiwmares

Cwblhawyd gwaith dichonoldeb a dylunio ar gyfer llwybr cerdded a beicio ar hyd y coridor hwn ym mis Ebrill 2011. Daeth yr adroddiad i'r casgliad nad yw'r A545 yn cynnig cyfleusterau digonol ar gyfer cerdded a beicio ac y byddai'r cyfraddau cost (ym mis Mawrth 2011) o weithredu'r dewis a ffeirir

dros £9 miliwn. Mae'r gost hon yn golygu na fyddai unrhyw gynllun yn y lleoliad hwn yn debygol o gael ei ariannu er bod dyhead o hyd i wella'r llwybr ar gyfer cerddwyr a beicwyr rhyw dro yn y dyfodol.

4.4.6 Lein Amlwch

Roedd Lein Amlwch yn llinell reilffordd a agorwyd yn wreiddiol i holl draffig trenau yn 1867, Cafodd ei chau i draffig cludo teithwyr yn 1964 a thraffig nwyddau yn 1993. Ni ddefnyddiwyd y llinell ers hynny er bod y cletrau yno o hyd.

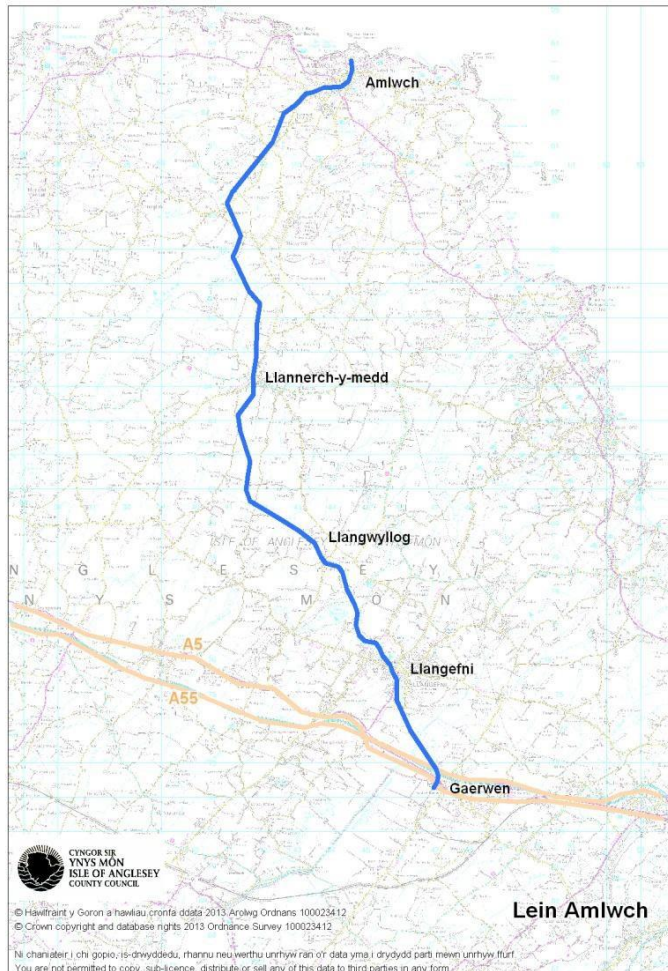
Ers 1993 bu nifer o gynigion i ailagor y llinell fel rheilffordd dreftadaeth, neu ei throsi'n llwybr beicio a cherdded neu'r posibilrwydd o fwy nag un defnydd. Cwblhawyd astudiaeth gan Sustrans yn 2008 a roddodd ystyriaeth i gymysg o gerdded, beicio a marchogaeth ynghyd â rheilffordd dreftadaeth ar ran o'r llwybr. Comisiynwyd yr astudiaeth hon gan Gyngor Sir Ynys Môn mewn ymateb i benderfyniad y Cyngor Sir ym mis Mawrth 2007 i ffafrio'r defnyddio'r llinell fel llwybr beicio, cerdded a llwybr ceffylau.

Yn 2009 comisiynwyd Network Rail gan Lywodraeth Cynulliad Cymru i gynnal astudiaeth ddichonoldeb i ystyried y posibilrwydd o ailsefydlu darn 4 milltir o linell gangen Amlwch i hwyluso rhedeg trên i deithwyr rhwng Llangefni a Chyffordd Llandudno. I wasanaethau rheilffordd fedru dychwelyd i Langefni byddai angen ailgysylltu'r llinell gangen i Brif Linell Arfordir Gogledd Cymru yng Nghyffordd Gaerwen, ac adnewyddu'r llinell hon o'r pwynt hwn at ei diwedd yn Llangefni.

Ym mis Medi 2009 pleidleisiodd Pwyllgor Gweithredu'r Awdurdod o blaid cefnogi'r defnydd o'r llinell fel rheilffordd a chyfeirio'r mater i'r Cyngor Sir gan y byddai hyn angen gwyrddroi'r penderfyniad a gymerwyd gan y Cyngor Sir ym mis Mawrth 2007.

Y penderfyniad diweddaraf a wnaed ar y mater gan y Cyngor ar 14 Medi 2010 oedd

“• O ystyried datblygiadau diweddar, ac yn amodol ar ddim defnydd o arian y Cyngor, dewis cyntaf y Cyngor Sir ar gyfer defnydd llinell Gaerwen ac Amlwch i'r dyfodol fyddai i'w hailagor ar gyfer gwasanaethau rheilffordd, ac os bydd y fenter honno'n aflwyddiannus y dylai'r Cyngor droi i gefnogi'r penderfyniad a wnaed ar 6 Mawrth 2007 o ffafrio'r dewis o greu llwybr beicio, cerdded a llwybr ceffylau.

Ffigur 14 - Lein Amlwch

- Y dylid gofyn i'r Cwmni Rheilffordd gyflwyno Cynllun Busnes i'r Cyngor hwn er gwybodaeth, gan gynnwys amserlen waith o fewn 6 mis.”

Cwblhawyd astudiaeth Cyffordd Gaerwen i Langefni gan Network Rail ym mis Tachwedd 2010, ac er ei bod hi'n dechnegol bosibl i ailagor y rhan hon o'r llinell gangen, cyfrifwyd y gost o wneud hynny'n £25.1m. Tra canolbwyntiodd yr astudiaeth ar y rhan o Gyffordd Gaerwen i Langefni, ac nid y rhan i'r gogledd o Langefni, cydnabuwyd petai'r rhan o Gyffordd Gaerwen i Langefni yn cael ei hailagor fel rhan o'r rhwydwaith rheilffordd cenedlaethol, byddai hyn yn cynyddu'r posibilrwydd o agor y rhan o Langefni i Amlwch fel rheilffordd dreftadaeth.

Ym mis Awst 2011 rhoddwyd trwydded i Anglesey Central Railway i glirio llystyfiant, gwneud gwaith traenio a chynnal arolygon i ymchwilio a pharatoi ar gyfer adnewyddu'r cledrau. Wrth edrych yn ddiweddar ar rannau o'r llinell i'r gogledd o Langefni sydd i'w gweld o'r briffordd, gwelir mai prin iawn, os o gwbl, fu'r gwaith clirio hyd yma.

Ers penderfyniad Pwyllgor Gweithredol y Cyngor ym mis Medi 2009, ar wahân i gyhoeddi'r astudiaeth ddichonoldeb, bu dim cynnydd wrth yrru'r prosiect yn ei flaen i ailagor y rhan o Gyffordd Gaerwen i Langefni, na chynhyrchu cynllun busnes ar gyfer y rhan o Langefni i Amlwch.

4.4.7 Gwelliannau Lôn Las Cefni

Cafodd wyneb Lôn Las Cefni ei uwchraddio yn ystod y blynyddoedd diweddar (201-2013) rhwng Nant y Pandy i'r gogledd o Langefni a Phont Marcwis i'r gogledd o Falltraeth. Mae posibilrwydd uwchraddio rhan o'r llwybr rhwng Nant y Pandy a Llyn Cefni.

4.4.8 Llwybr cylchol o amgylch Llyn Cefni

Mae'r cynllun posibl hwn yn cysylltu â'r llwybr presennol (Lôn Las Cefni) ar ochr de ddwyrain y gronfa ddŵr, a byddai'n darparu llwybr ar yr ochr gogledd orllewinol gan greu llwybr cylchol.

4.4.9 Beicio Mynydd

Mae Beicio Mynydd yn weithgaredd hamdden sy'n dod yn fwy poblogaidd ymysg ystod eang o oedran. Mae posibilrwydd datblygu rhagor o lwybrau beicio mynydd ar Ynys Môn os daw arian. Byddai hyn yn cysylltu â deilliannau iechyd yn ogystal â thwristiaeth a'r CRHC.

4.4.10. Benllech i Langefni

Mae hwn yn gynllun a fyddai'n defnyddio llwybr rheilffordd segur i greu llwybr a rennir rhwng Benllech a Langefni. Mae gwely'r trac hwn ym mherchnogaeth nifer o berchnogion tir ar hyn o bryd ac felly byddai'r cynllun yn anodd ei wireddu. Serch hynny byddai angen cwblhau astudiaeth ddichonoldeb i graffu'r posibilrwydd o ddatblygu cynllun.

4.4.11 Astudiaeth llwybr beicio teithio llesol

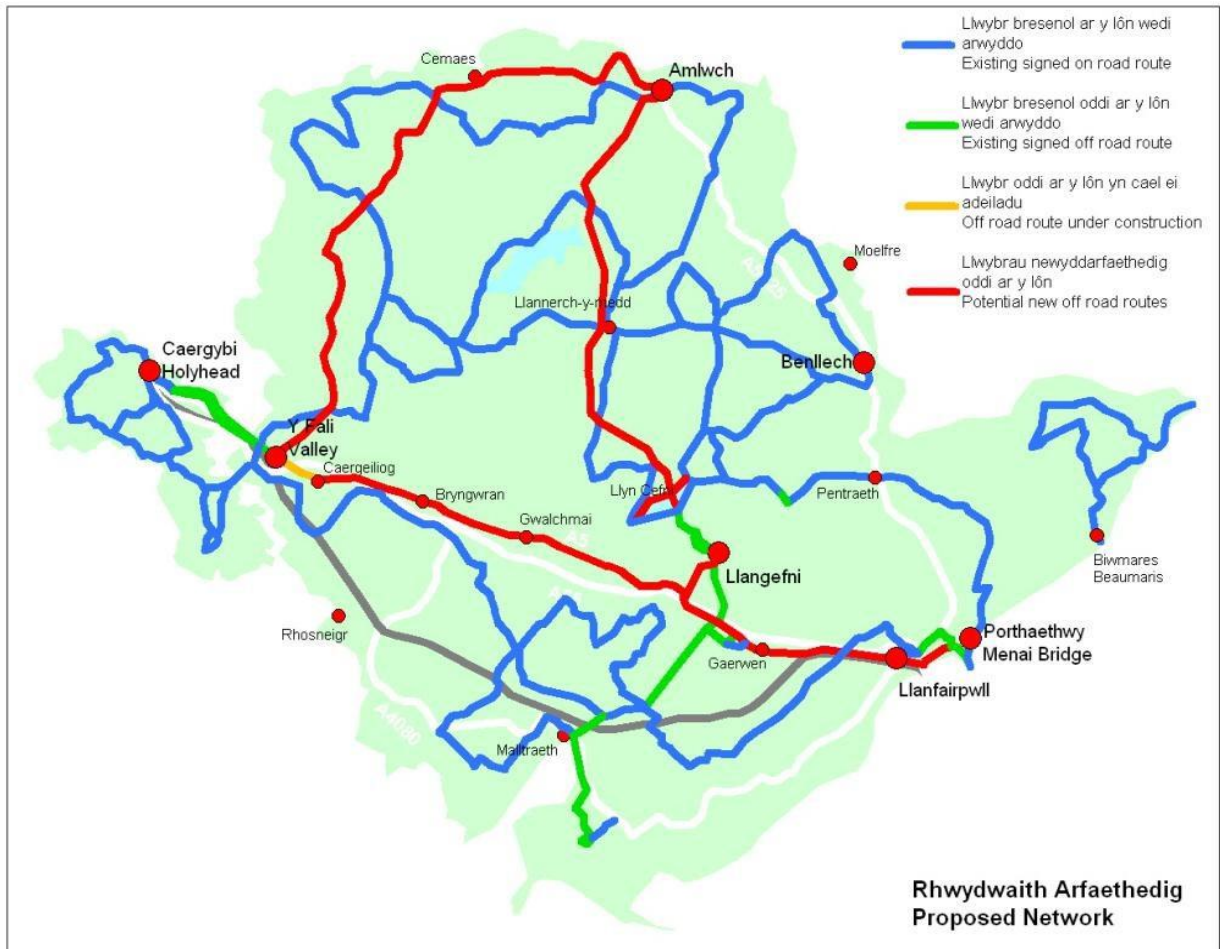
Fel rhan o'r angen i gydymffurfio â Deddf Teithio Llesol (Cymru) 2013 – byddai angen astudiaeth o ganolfannau poblogaeth / canolfannau cyflogaeth / ysgolion / cyfnewidfeydd trafndiaeth / manwerthu / iechyd, i ganfod y lleoliadau gorau ar gyfer llwybrau beicio a cherdded newydd / i'w hadnewyddu.

4.4.12. Cynlluniau Llwybrau Diogel mewn Cymunedau

Bydd Cynlluniau Llwybrau Diogel mewn Cymunedau yn rai parhaus yn unol â'r canllaw a gynhrychir bob blwyddyn gan Lywodraeth Cymru.

4.4.13 Rhwydwaith y Dyfodol a Gynigir

Bydd y Cyngor yn ceisio datblygu cynlluniau oddi ar y ffordd newydd i ddarparu cysylltiadau i nifer o rannau o ardaloedd mewnol ac arfordirol yr ynys. Wrth i lwybrau ffyrdd gael eu hadolygu a'u diwygio cânt eu newid ar y cynllun rhwydwaith. Gall rhai llwybrau ffyrdd presennol gael eu symleiddio wrth i lwybrau oddi ar y ffordd newydd gael eu hadeiladu gan ddibynnu ar y defnydd a ddyluniwyd ar eu cyfer.

Ffigur 15 – Rhwydwaith Arfaethedig

4.5 Arwyddion

Dylai arwyddion fod yn glir ac yn gyson ar hyd yr holl brif lwybrau beicio / rhai a rennir. Diffinnir llwybr mawr ar y ffordd fel llwybr rhwydwaith beicio cenedlaethol neu lwybrau cylchol penodol lle cafwyd cymeradwyaeth gan y Gwasanaeth Priffyrdd gan fod yr arwyddion hyn yn effeithio ar gyllideb cynnal a chadw'r gwasanaeth hwnnw.

Adolygu arwyddion ar lwybrau presennol:

- Mae angen cynnal arolwg o lwybrau adar Menter Môn a phenderfynu a ddylai'r llwybrau barhau fel ag y maent, a ddylid newid y llinell, neu a ddylid cael gwared arnynt. Rhaid i arwyddion gydfynd ag unrhyw lwybrau a adolygir. Gan fod rhai o'r arwyddion ar y llwybrau presennol wedi diflannu, mewn cyflwr gwael neu'n arwain pobl i'r cyfeiriad anghywir, mae cyfle i adolygu'r llwybrau. Dylid eu hasesu ar sail diogelwch ac a ydynt yn parhau i ddilyn y llwybrau y mae pobl yn dymuno eu defnyddio ac yn parhau i gysylltu â chyrchfannau priodol. Dylid eu hadolygu yn unol â'r amcanion a osodir yn yr astudiaeth ddichonoldeb "Gwella Rhwydwaith Llwybr Beicio oddi ar y ffordd Ynys Môn" a drafodir isod. Yn y cyfamser mae Menter Môn am adnewyddu arwyddion colledig er mwyn i'r llwybrau fod yn weithredol unwaith eto ar gyfer y ddau dymor nesaf – 2014 a 2015. Ni ddylid gweithio ar lwybrau hamdden newydd hyd nes i'r broses adolygu gael ei chwblhau, yn enwedig unrhyw waith arwyddion ymarferol.
- Adolygu hen lwybrau – tynnu hen arwyddion i lawr (e.e. hen linell Caergybi RhBC 8)

Holl arwyddion a marcio cyfleusterau beicio i ystyried amgylchedd y safle.

Bydd rhoi arwyddion ar lwybrau'n osgoi blerwch ac, yn enwedig ar gyfer llwybrau twristiaeth, wedi eu cysylltu â llwybrau lle mae'r brandio'n gryf ac adnabyddus.

4.6 Cynnal a Chadw

Mae cyllidebau cynnal a chadw'n cael eu cwtogi ar hyn o bryd ac nid yw'r sefyllfa hon yn debygol o newid dros y blynyddoedd nesaf. Rhaid gwneud pob ymdrech i sicrhau na fydd y cyllidebau hyn yn cael eu cloffi wrth barhau i fwynhau safon dda o lwybr beiciau.

Llwybrau a Rennir

- Dylid adeiladu unrhyw asedau i'r safon orau bosibl o fewn cyllidebau er mwyn atal yr angen i wneud unrhyw waith cynnal a chadw ar wyneb y llwybr am rai blynyddoedd.
- Dylid cwblhau gwelliannau neu waith uwchraddio o'r rhwydwaith presennol pan fydd cyllidebau'n caniatáu hynny, er mwyn atal yr angen i wneud unrhyw waith cynnal a chadw ar gorff y llwybr am rai blynyddoedd.
- Dylid cynllunio pob cynllun newydd yn ofalus er mwyn lleihau atebolrwydd cynnal a chadw. Dylid osgoi unrhyw elfen ddiangen mewn cynllun.
- Yn y dyfodol gellir ystyried gwaith cynnal a chadw a drefnir gan Gyngorau Cymunedol ar gyfer llwybrau oddi ar y ffordd yn yr un modd ag y mae hawliau tramwy cyhoeddus yn cael eu cynnal ar hyn o bryd.
- Bydd llwybrau a rennir o fewn ffin y briffordd yn cael eu cynnal fel rhan o'r briffordd o fewn y gyllideb sydd ar gael.
- Ni does ystyriaeth wedi ei rhoi et oar gyfer graeanu llwybrau beicio yn y gaeaf. Byddai rhwymedigaethau adnoddau ac ariannol sylweddol i ymrwymiad o'r fath.

Llwybrau ar y Ffordd

- Dylai llwybrau sydd ag arwyddion yn datgan eu bod yn llwybrau beicio ar y ffordd fod mewn cyflwr da os yn bosibl cyn gosod unrhyw arwyddion.
- Bydd trefniadau cynnal a chadw ar gyfer y llwybrau hyn yn dilyn yr hierchiaeth gynnal a chadw ar gyfer priffyrdd Sirol.

4.7 Safonau

Yn gyffredinol adeiladir unrhyw lwybrau newydd a rennir ar led o 2.5 metr o leiaf gyda llain ymylol o 1 metr lle bydd y llwybr wrth ymyl priffordd a lled o fetr at unrhyw wal neu ffens. Gellir llacio ychydig ar y mesuriadau hyn mewn manau cul dros bellter byr.

Bydd y Cyngor yn adeiladu llwybrau a rennir yn hytrach na llwybrau ar wahân oni bai y ceir lleoliad sy'n addas ar gyfer hynny, bod digon o dir, ac y byddai llwybr ar wahân yn ddymunol yno. Bydd palmant botymog ar gyfer llwybrau beicio ond yn cael ei ddefnyddio mewn lleoliadau addas yn ôl yr angen.

Rhodddwyd addewid y ceir canllaw ar safonau ar gyfer darpariaeth feicio fel rhan o Ddeddf Teithio Llesol (Cymru) 2013. Mae ystod o ffynonellau eraill o wybodaeth ar safonau.

- Canllawiau a nodiadau gwybodaeth dechnegol
- Adran Drafnidiaeth:
 - Nodyn Trafnidiaeth Leol 1/12 – Llwybrau a Rennir ar gyfer Cerddwyr a Beicwyr
 - Nodyn Trafnidiaeth Leol 2/08 – Dyluniad Seilwaith Beicio
- Dyluniad Seilwaith Beicio Caerdydd (2011)
- Trafnidiaeth ar gyfer Llundain – Safonau Dyluniad Beicio Llundain (2005)
- Llawlyfr Strydoedd a Llawlyfr Strydoedd 2

Ceir rhestr gynhwysfawr o ddogfennau ar wefan Sustrans (Atodiad 2):

<http://www.sustrans.org.uk/our-services/infrastructure/route-design-resources/documents-and-drawings/key-reference-documents>

4.8 Parcio Beiciau

Darperir canllawiau ar safonau ar faterion beicio fel rhan o Ddeddf Teithio Llesol (Cymru) 2013 a ddylai gynnwys safonau ar barcio beiciau. Glynir wrth y rhain wrth ystyried lleoliadau parcio.

Mae'r lleoliadau y dylid eu hystyried ar gyfer parcio'n cynnwys:

- datblygiadau newydd
- sefydliadau addysgiadol
- cyfnewidfeydd trafndiaeth
- cyfleusterau hamdden
- canolfannau manwerthu
- lleoedd gwaith
- canol trefi a phentrefi
- mentrau twristiaeth

- swyddfeydd y Cyngor

Bydd adolygiad o'r lleoliadau parcio beiciau sydd ar gael ar hyn o bryd yn cael ei gynnal. Yn dilyn adolygiad o'r parcio beiciau sydd ar gael ar hyn o bryd, drafftir rhestr flaenoriaeth o'r lleoliadau ble y dylid annog parcio beiciau wrth i arian ddod ar gael.

4.9 Hyrwyddo beicio

Mae gwefan Croeso Môn yn cael ei diweddarau ar hyn o bryd (2013/14) ac wedi hynny bydd yn cael ei chadw'n gyfredol ag unrhyw welliannau neu newidiadau i'r ddarpariaeth feicio ar yr ynys.

Trefnir digwyddiadau er mwyn hyrwyddo beicio megis y Tour de Môn llwyddiannus ym mis Medi 2013. Cynhelir gŵyl Awyr Agored Ynys Môn ym mis Mai bob blwyddyn fel arfer gan hyrwyddo teithiau beiciau yn ogystal â theithiau cerdded poblogaidd.

Bydd mapiau a gynhyrchir fel elfen ofynnol o Ddeddf Teithio Llesol (Cymru) 2013 yn hyrwyddo beicio fel ffordd o deithio ar yr ynys.

Dylai marchnata gynnwys brandio cryf, adnabyddus a chyson o'r llwybrau a'r rhwydweithiau. Dyma'r llwybrau a hyrwyddir gan Croeso Môn a thrwy'r gwaith mapio ar gyfer Deddf Teithio Llesol (Cymru) 2013 ble bo'n briodol.

Mae cynlluniau fel Grant Teithio Cynaliadwy Taith yn annog cyflogwyr i hyrwyddo beicio drwy ddarparu grantiau bach i wella'r ddarpariaeth o feicio yn y gweithle.

4.10 Monitro

Mae'r Cyngor eisoes yn defnyddio offer monitro ar gyfer Llwybr yr Arfordir a chyfleusterau sy'n berchen i'r Cyngor megis Parc Gwledig Morglawdd Caergybi a Gwarchodfa Natur Nant y Pandy. Defnyddir offer tebyg i fonitro llwybrau oddi ar y ffordd a rennir er mwyn sicrhau bod y feddalwedd yn cydweddu ac y gall y data gael ei gysodi ar draws gwasanaethau'r Cyngor.

4.11 Marchogwyr

Mae marchogwyr yn awyddus hefyd i gael mynediad at ragor o lwybrau oddi ar y ffordd, ond mae rhannu llwybrau ag eraill yn codi pryderon ymysg yr holl ddefnyddwyr.

Diben nifer o'r llwybrau a rennir a gynigir fel rhan o'r strategaeth hon yw rhoi cymorth tuag at gynyddu'r nifer o deithiau llesol i'r gwaith / ysgol ac ati, a cheir pryderon gan feicwyr, defnyddwyr llai abl a'r rhai gyda phlant ifanc ynglŷn â rhannu llwybrau gyda cheffylau (Ceffylau ar y Rhwydwaith Beicio Cenedlaethol : Nodyn Gwybodaeth Technegol Rhif 28 – Sustrans 2011). Nid yw'r Cyngor yn dymuno gweld y prif ddefnyddiwr o'r llwybrau a dargedir yn cael eu rhwystro rhag eu defnyddio.

Lle ceir digon o le ac arian ar gael i farchogwyr fedru eu defnyddio yna gellid darparu llwybr cheffylau ar wahân ar rai cynlluniau wrth ochr llwybr a rennir rhwng cerddwyr a beicwyr ond byddai hyn yn annhebygol o ddigwydd ar bob cynllun.

Disgwylir am ganllaw i Ddeddf Teithio Llesol (Cymru) 2013 gan Lywodraeth Cymru a all ychwanegu rhywbeth defnyddiol i'r mater hwn.

4.12 Ariannu

Gall arian ar gyfer cynlluniau ddod o nifer o ffynonellau. Gellid ariannu cynlluniau drwy'r canlynol (nid yw'n rhestr gyflawn):

Taith – Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol

Menter Tair Tref

Ymweld â Môn

Datblygwyr

Llwybrau Diogel mewn Cymunedau

Atodiad 1 : Cyd-destun Polisi

Adolygiad o'r dogfennau polisi hyd yma sy'n dylanwadu ar feicio ar Ynys Môn

A1.1 Cenedlaethol

A1.1.1 Strategaeth Drafnidiaeth Cymru

Mae Strategaeth Drafnidiaeth Cymru (2008) WTS yn cynnig strategaeth drosfwaol ar gyfer holl drafnidiaeth Cymru gan gynnwys beicio a theithio cynaliadwy. Dan y WTS daw'r Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol a'r 4 consortia o Gynlluniau Trafnidiaeth Rhanbarthol.

Amlygodd y WTS 5 blaenoriaeth strategol gan gynnwys:

- Lleihau allyriadau nwyon effaith tŷ gwydr ac effeithiau amgylcheddol eraill gan drafnidiaeth
- Integreiddio trafndiaeth leol
- Gwell mynediad rhwng aneddiadau a safleoedd allweddol
- Gwella diogelwch

Mae'r gweithrediadau allweddol yn sgil yr uchod yn cynnwys:

- Newid moddol at drafnidiaeth gyhoeddus, parcio a theithio, cerdded a beicio. Darparu rhagor o seilwaith i gefnogi'r newid hwnnw. Addysg a hyrwyddo moddau amgen.

A1.1.2 Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol (CTC)

Dan y WTS daw'r Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol a dyma'r modd y mae Llywodraeth Cymru'n cyflawni rhan o'r WTS sy'n gyfrifoldeb arnyn nhw.

Cyhoeddwyd yr CTC a flaenoriaethwyd yn 2011 ac ynddo ceir ymrwymadau parhaus mewn perthynas â beicio ar Ynys Môn:

- Symleiddio'r ethos ar gyfer cyflawni mentrau cerdded a beicio i wneud y mwyaf o'n buddsoddiad. Bydd hyn yn cynnwys sicrhau bod ein Bil Priffyrdd a Thrafnidiaeth (a ddaeth i rym mewn deddfwriaeth yn ddiweddarach fel y Ddeddf Teithio Llesol (Cymru) 2013) a bod yr holl fuddsoddiad ar gerdded a beicio'n canolbwyntio ar gyflawni agenda'r Llywodraeth:
- Datblygu nifer uwch o lwybrau cerdded a beicio heb draffig a llwybrau trafndiaeth gyhoeddus ar wahân (cyfeirnod CTC 8).
- Cynnal ein rhaglen Llwybrau Diogel mewn Cymunedau i ddatblygu cyfleoedd cerdded a beicio mwy diogel (cyfeirnod CTC 9).
- Cyflawni targedau ein Cynllun Gweithredu Cerdded a Beicio (cyfeirnod CTC 11), gydag arian ychwanegol i'w ryddhau ar gyfer hyn.
- Parhau i gynyddu'r swm o arian sydd ar gael ar gyfer cynlluniau cerdded a beicio (cyfeirnod CTC 12), drwy ganolbwyntio ar ariannu canolfannau teithio cynaliadwy a'n rhaglen llwybrau diogel mewn cymunedau.
- Gweithio gyda rhanddeiliaid, adolygu'r dewisiadau i gynyddu capasiti'r A55 ar draws y Fenai, gan gynnwys capasiti ar gyfer cerddwyr a beicwyr (cyfeirnod CTC 93).

A1.1.3 Polisi Cynllunio i Gymru – Nodyn Cyngor Technegol 18: Trafnidiaeth (2007)

Mae gan y ddogfen gynllunio hon adran ar feicio.

- **6.3** Gallai beicio gymryd lle teithiau car byrrach mewn ardaloedd trefol neu wledig, neu gallai fod yn rhan o daith hwy pan y'i cyfunir â thrafnidiaeth gyhoeddus.
- **6.4** Dylai awdurdodau lleol geisio datblygu rhwydwaith effeithiol o lwybrau beicio, gan gynnwys llwybrau diogel i'r ysgol. Dylai cynlluniau datblygu, canllawiau dylunio, a phrif gynlluniau hyrwyddo beicio drwy:
 - nodi llwybrau beicio newydd gan ddefnyddio priffyrdd sy'n bodoli eisoes (gan gynnwys hawliau tramwy pan fo hynny'n briodol), llinellau rheilffordd segur, lle wrth ochr glannau afonydd a chamlesi, parciau a mannau agored;
 - sicrhau bod datblygiadau newydd yn hyrwyddo beicio trwy ystyried yn ofalus lleoliad, gwaith dylunio, trefniadau mynediad, llinellau teithio a ddymunir trwy ddatblygiad, a thrwy integreiddio â chysylltiadau oddi ar y safle sy'n bodoli eisoes a chysylltiadau oddi ar y safle posibl;
 - sicrhau y darperir lleoedd parcio beiciau diogel a chyfleusterau newid ym mhob datblygiad cyflogaeth pwysig, gan gynnwys defnydd manwerthu a defnydd hamdden, canol trefi, cyfnewidfeydd trafndiaeth, sefydliadau addysgol a sefydliadau iechyd;
 - sicrhau y darperir llwybrau seiclo a mesurau blaenoriaeth ym mhob datblygiad pwysig;
 - mabwysiadu isafswm safonau parcio beiciau o fewn eu strategaethau parcio – yn achos eiddo masnachol dylai'r safonau hyn gynnwys lleoedd parcio beiciau ar gyfer cyflogaion ac ymwelwyr;
 - sicrhau bod datblygiadau preswyl newydd yn darparu storffeydd ar gyfer beiciau fel eu bod ar gael yn hawdd ar gyfer defnydd bob dydd ond yn ddigon diogel fel y gellir eu gadael heb neb i ofalu amdanynt am gyfnodau hir o amser.

A1.1.4 Cynllun Gweithredu ar Deithio Llesol i Gymru 2009-2013

Mae'r ddogfen hon yn anelu at wneud y mwyaf o'r cyfleoedd a gynigir gan gerdded a beicio ac i leihau'r defnydd o geir. Mae'n adnabod bod y ddarpariaeth o adnoddau cerdded a beicio yn elfen bwysig wrth greu cyfleoedd cyfartal.

Amcanion creiddiol y cynllun yw i:

- gwella iechyd a lles pobl Cymru drwy eu hannog i wneud rhagor o weithgarwch corfforol
- gwella'r amgylchedd lleol ar gyfer cerddwyr a beicwyr
- hybu dulliau teithio cynaliadwy er mwyn mynd i'r afael â'r newid yn yr hinsawdd
- annog rhagor o bobl i gerdded a beicio
- sicrhau rhagor o flaenoriaeth i gerdded a beicio mewn polisïau, canllawiau ac o safbwynt cyllid.

A1.1.5 Deddf Teithio Llesol (Cymru) 2013

“Mae Bil Teithio Llesol (Cymru) yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol wella cyfleusterau a llwybrau i gerddwyr a beicwyr yn barhaus, a pharatoi mapiau sy'n nodi'r llwybrau presennol a'r llwybrau posibl y gallant eu defnyddio yn y dyfodol. Bydd y Bil hefyd yn nodi bod angen i gynlluniau ffyrdd newydd ystyried anghenion cerddwyr a beicwyr yn eu camau dylunio.” (Sylw a gymerwyd o wefan Cynulliad Cenedlaethol Cymru.) Derbyniodd y Ddeddf Gydsyniad Brenhinol ar 4 Tachwedd 2013.

A1.1.6 Grŵp Hollbleidiol Seneddol ar Feicio y DU – Ymchwiliad “Get Britain Cycling” (2013)

Mae'r Grŵp Hollbleidiol Seneddol ar Feicio y DU wedi cynnal ymchwiliad o'r enw “Get Britain Cycling” gyda'r nod o “alluogi rhagor o bobl ledled y DU i ddechrau beicio, beicio'n amlach a beicio'n fwy diogel, drwy gyfnewid neu dderbyn tystiolaeth gan dyst arbenigol ar y rhwystrau sydd yn rhaid eu goresgyn a chynnig mesurau cadarn ac effeithiol i'w cymryd gan lywodraeth ganolog a lleol yn ogystal â'r byd busnes yn ei gyfanrwydd a'r trydydd sector.”

A1.2 Rhanbarthol

A1.2.1 Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol (2009)

Cyhoeddwyd y Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol (CTRh) gan Taith, Consortia o'r 6 Awdurdod Lleol yng Ngogledd Cymru. Mae'n ymdrin â'r cyfnod 2010 – 2015 ac yn cyflawni'r rhan o'r CTC sydd yn gyfrifoldeb yr Awdurdodau Lleol.

Amcanion o fewn y cynllun yn ymwneud â materion beicio:

- cynnig y mynediad gorau posibl at gyflogaeth, addysg, iechyd a gwasanaethau ar gyfer holl gymunedau Gogledd Cymru
- darparu, hyrwyddo a gwella mathau cynaliadwy o dtrafnidiaeth a seilwaith i leihau effaith negyddol trafndiaeth ar yr amgylchedd lleol a byd-eang
- gwella diogelwch ym mhob math o dtrafnidiaeth
- gwella effeithlonrwydd y rhwydwaith trafndiaeth a'i ddefnydd ohono
- gwella a chynnal y seilwaith trafndiaeth, gan adnewyddu yn ôl yr angen

Blaenoriaethau'r CTRh mewn perthynas â beicio:

- Lleihau tagfeydd a chyfnod amser teithiau
- Cefnogi datblygiad
- Rhwydweithiau diogel, effeithlon a chynaliadwy – cynnal rhwydweithiau trafndiaeth diogel, effeithlon a mwy cynaliadwy
- Trafnidiaeth gynaliadwy – cynyddu'r lefelau presennol o feicio a cherdded gan bobl leol ac ymwelwyr

A1.2.2 Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru: Strategaeth Gerdded a Beicio

Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru: Strategaeth Gerdded a Beicio. Cwblhawyd strategaeth gerdded a beicio rhanbarthol fel rhan o'r broses CTRh. Ei nod yw i “annog rhagor o bobl i gerdded neu feicio eu taith, megis mynd i'r gwaith neu i'r ysgol, am dro i'r siop leol, cyfleusterau hamdden ac iechyd ac ar gyfer gweithgareddau hamdden.”

Adnabuwyd Egwyddorion Arweiniol mewn perthynas â beicio fel rhan o'r strategaeth :

- Newid Hinsawdd: Annog newid moddol i fathau iachach o drafnidiaeth i gyfrannu at dargedau newid hinsawdd a lleihau allyriadau CO2
- Rhwydweithiau a Chyfleusterau Beicio Sylweddol: Datblygu rhwydweithiau o safon uchel sy'n cael eu cynnal, sy'n hwyluso'r galw presennol a'r dyfodol ar gyfer beicio lleol a thrawsffiniol.
- Integreiddio Cerdded a Beicio mewn Strategaethau Defnydd Tir a Thrafnidiaeth: Sicrhau bod cerdded a beicio bob amser yn cael eu hystyried mewn prosesau cynllunio trafndiaeth a defnydd tir.
- Integreiddio Mathau o Drafnidiaeth: Sicrhau bod cerdded a beicio yn cael eu hintegreiddio'n ddiogel o fewn mathau eraill o drafnidiaeth.
- Gweithio a Chyfathrebu mewn Partneriaeth yn Rhanbarthol: Datblygu a chryfhau gweithio mewn partneriaeth, hyrwyddo ac annog y defnydd o fathau cynaliadwy o deithio ar draws y rhanbarth i awdurdodau cyfagos ac yn ôl gyda rhanddeiliaid mewnol ac allanol gan gynnwys sefydliadau gwirfoddol.
- Addysg, Hyrwyddo a Chyhoeddusrwydd: Datblygu a chefnogi ymgyrchoedd a mentrau lleol, rhanbarthol a chenedlaethol wedi'u hanelu at hyrwyddo mathau mwy cynaliadwy o drafnidiaeth a chodi'r lefelau o ymarfer corff.
- Monitro: Gwerthuso effaith mentrau trafndiaeth gynaliadwy gan ddefnyddio'r canlyniadau i ddylanwadu ar ddatblygiad polisi, gweithred ac ymgeisio am arian i'r dyfodol.

Strategaethau i yrru'r rhain yn eu blaenau yn cynnwys:

- Annog beicio fel math o drafnidiaeth yng Ngogledd Cymru
- Newid meddylfryd pobl ynglŷn â thrafnidiaeth
- Gweithredu ar fentrau trafndiaeth gynaliadwy yn awr yn hytrach na disgwyl
- Rheoli'r rhwydwaith trafndiaeth gynaliadwy

Gweithrediadau'n gysylltiedig â'r egwyddorion a'r strategaethau'n cynnwys:

- Adnabod a chael gwared â gwir rwystrau beicio a'r rhai a dybir.
- Datblygu rhaglen o lwybrau diogel mewn cynlluniau cymunedol yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cynulliad Cymru.
- Sicrhau bod safonau ac arfer dda yn parhau i gael eu mabwysiadu a'u rhoi ar waith wrth ddarparu seilwaith beicio.
- Fel rhan o'r strategaethau gweithredu trafndiaeth leol, i adnabod a chynhyrchu rhaglen waith i ddatblygu'r rhwydwaith beicio lleol. Rhaid i bob awdurdod ystyried anghenion symudiadau lleol yn ogystal â bodloni teithiau trawsffiniol.
- Cynyddu'r lefel o feicio drwy ddarparu a gwella arwyddion priodol.
- Cysylltu â darparwyr trafndiaeth i sicrhau bod y capasiti cludo beiciau a chyfleusterau priodol yn cael eu darparu ar wasanaethau trafndiaeth i deithwyr.
- Sicrhau'r ddarpariaeth o gyfleusterau parcio diogel mewn cyfnewidfeydd trafndiaeth allweddol ac mewn lleoliadau yng nghanol trefi sydd mewn perchnogaeth gyhoeddus yn ogystal ag annog y ddarpariaeth hon mewn gweithleoedd mawr a chanolfannau twristiaeth.

A1.3 Lleol

A1.3.1 Polisi Cynllunio

Mae Cynllun Datblygu Unedol Ynys Môn a stopiwyd (CDU) (2005) yn cefnogi'r cynigion sydd yn annog y defnydd, mwynhad a datblygiad llwybrau beicio dynodedig yr Ynys. Bydd datblygiadau newydd a fydd yn cael effaith ddinistriol ar rannau o'r rhwydwaith yn gorfod darparu'n foddhaol ar gyfer newid cwrs y llwybr, ei adfer neu greu llwybr newydd (Polisi TR9).

A1.3.2 Strategaeth Feicio Ynys Môn (2000)

Fe'i cynhyrchwyd yn ofynnol gan Gynulliad Cymru law yn llaw â'r cynllun Trafnidiaeth Lleol 2000. Mae gan y strategaeth hon nifer o amcanion a pholisïau.

- I annog beicio er mwyn lleihau'r defnydd o geir preifat.
- I sicrhau mynediad cyfleus ar feic i gyrchfannau allweddol
- I ddarparu cyfleusterau beicio a fydd yn gwneud beicio'n fwy cyfleus a diogel
- I godi ymwybyddiaeth am feicio ymysg defnyddwyr y ffordd yn gyffredinol
- I annog beicio ymysg plant ysgol
- I hyrwyddo sgiliau beicio er mwyn gwella diogelwch personol

A1.3.3 Cynllun Gwella Hawliau Tramwy (2008 - 2018) (CGHTC)

Er mai hawliau tramwy yw prif ffocws yr CGHTC, mae'n rhoi ystyriaeth i faterion beicio hefyd. Yn 2008 pan ysgrifennwyd y wybodaeth, Lôn Las Cefni oedd yr unig lwybr beicio oddi ar y ffordd a oedd yn cyrraedd 26.3km. Mae'r adroddiad yn parhau gan ddweud "Mae'r llwybr yn cynnig taith feic ddymunol iawn i'r teulu, ond braidd yn fyr i fedru darparu beicio oddi ar y ffordd diogel drwy'r dydd."

Dan "welliannau i'r rhwydwaith" y datganiad gweithredol ar gyfer beicio yw:

- Cynnal ymarferiad cwmpasu i ganfod y posibilrwydd o greu llwybrau beicio newydd oddi ar y ffordd. Y nod fyddai gwella cyfleusterau er mwynhad cefn gwlad Ynys Môn ar lwybrau beicio cyhoeddus hygyrch.

A1.3.4 Cynllun Rheoli Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Ynys Môn (AHNE) 2009 – 2014

Mae gan Gynllun Rheoli'r AHNE bolisïau sy'n ymwneud â thrafnidiaeth dan ei Strategaeth ar gyfer Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Ynys Môn.

Thema 3: Ymweld â'r AHNE a'i Mwynhau (YM)

YM 4 MYNEDIAD

- YM 4.1 Hyrwyddo mynediad i bawb (lle mae hynny'n briodol), gan amddiffyn rhinweddau arbennig yr AHNE a chymeriad cyflawn safleoedd Ewropeaidd yr un pryd.
- YM 4.2 Rheoli'r rhwydwaith hawliau tramwy cyhoeddus gyda safonau uchel o gynnal a chadw ac atgyweirio, gwybodaeth briodol ac arwyddion clir sy'n cadw a gwella rhinweddau arbennig yr AHNE a chymeriad cyflawn safleoedd Ewropeaidd.
- YM 4.3 Sicrhau bod dull cydgyssylltiedig o reoli a hyrwyddo mynediad cyhoeddus a gweithgareddau hamdden tawel eraill yn briodol i sicrhau mynediad i bawb.

Thema 4: Tirwedd Fyw a Gweithredol (TFG)

TFG 6 TRAFNIDIAETH

- TFG 6.1 Hyrwyddo integreiddio a defnyddio systemau trafndiaeth gyhoeddus fwy cynaliadwy fel rhan o ddull gweithredu aml-foddol yn yr AHNE.
- TFG 6.2 Hyrwyddo integreiddio a defnyddio systemau trafndiaeth gyhoeddus fwy cynaliadwy fel rhan o ddull gweithredu aml-foddol yn yr AHNE.
- TFG 6.3 Hyrwyddo'r AHNE fel model o safonau uchel o ddylunio ar gynlluniau priffyrdd, seilwaith a thirweddau cysylltiol sy'n ategu rhinweddau arbennig yr AHNE.

A1.3.5 Astudiaeth Drafnidiaeth Ynys Môn ar gyfer Datblygiadau Mawr (2011)

Yn 2011 comisiynwyd ymgynghorwyr i ddatblygu strategaeth drafnidiaeth ar gyfer yr Ynys i ymdrin ag effaith debygol datblygiadau mawr, gan gynnwys yr effaith ar gerdded a beicio. Ar y pryd mapiwyd y rhwydwaith beicio sylfaenol.

Mae Amcan 5 Cynllunio Trafnidiaeth fel a ganlyn:

“I ddarparu, hyrwyddo a gwella mathau cynaliadwy o drafnidiaeth a seilwaith yn gysylltiedig â datblygiad mawr posibl ar safleoedd ar Ynys Môn”.

Mae'r strategaeth yn datgan y bydd gweithwyr ac ymwelwyr i safle mawr yn cael eu hannog i ddefnyddio mathau cynaliadwy o drafnidiaeth. Mae hyn yn cynnwys ehangu ar y rhwydwaith presennol o lwybrau cerdded a beicio “i ddarparu cysylltiadau â safleoedd datblygu mawr o ardaloedd preswyl cyfagos, cyfnewidfeydd trafndiaeth gyhoeddus a gwrsylloedd adeiladu neilltuol. Bydd y llwybrau hyn yn cael eu gwella drwy'r ddarpariaeth o strategaeth arwyddion a mapio ar gyfer cerddwyr a beicwyr.”

A1.3.6 Cynllun Rheoli Cyrchfan (2012 - 2016) (CRHC)

O fewn CRHC Ynys Môn mae rhan 3.3.3 yn trafod datblygiad y rhwydwaith beicio.

“...rhaid cael rhwydwaith clir o lwybrau beicio gan gynnwys:

- Y llwybrau cenedlaethol ar draws yr ynys a llwybr treftadaeth arfaethedig yr A5
- Llwybr arfordirol
- Cyfres o lwybrau lleol yn cysylltu atyniadau ac aneddiadau, gan adeiladu ar y gwaith a wnaed hyd yma
- Cefnogaeth ar gyfer cyfleusterau newydd i logi beiciau

“Mae Rhwydwaith Beicio” ar y rhestr o bwyntiau gweithredu i Gyngor Sir Ynys Môn eu gyrru ymlaen. Rhoddir Blaenoriaeth 1 iddo a'i osod yng nghyfnod 2012-16, mae'r adnoddau sydd eu hangen yn 'Isel' (“gall fod hyd at £25,000”) gyda Menter Môn fel asiantaeth gefnogol ac Ymweld â Môn a Ffyrdd Gwyrdd yn arianwyr eraill posibl.

A1.3.7 Opsiynau ar gyfer datblygu beicio ar Ynys Môn – Papur Gweithio (2012)

Comisiynwyd yr astudiaeth hon gan y prosiect Ymweld â Môn sy'n ceisio gwella'r pecyn twristiaeth ar gyfer Ynys Môn. Mae'r papur yn cynnwys rhestr o 25 o brosiectau posibl a gafodd eu blaenoriaethu wedyn i adnabod rhestr fer o brosiectau a oedd yn ffitio ystod o feini prawf gan gynnwys effaith economaidd, addasrwydd strategol, hyfywedd a fforddiadwyedd posibl.

Rhodddwyd y prosiectau mewn grwpiau yn ôl y penawdau: datblygiad llwybr presennol, datblygiad llwybr newydd, marchnata, gwaith datblygu ategol a gweithgareddau.

Pan gynhyrchwyd y rhestr flaenoriaeth heb ddefnyddio'r meini prawf fforddiadwyedd, roedd prosiectau "yn seiliedig ar wella neu ddatblygu llwybrau presennol yn amlwg iawn". Pan ychwanegwyd y meini prawf cynaliadwyedd roedd "llawer iawn mwy o bwyslais ar brosiectau marchnata ac ar waith datblygu ategol".

A1.3.8 Gwella rhwydwaith beicio ar y ffordd ar Ynys Môn – Astudiaeth Ddichonoldeb (2013)

Datblygwyd yr astudiaeth yn dilyn y gwaith a wnaethpwyd ar y papur gweithio uchod ac mae'n ymchwilio'r posibilrwydd o rwydwaith o lwybrau beicio. Mae'r llwybrau a awgrymir yn cwmpasu de a de orllewin yr ynys ac wedi eu dylunio fel rhwydwaith yn hytrach na llwybrau unigol, er gellid mapio a hyrwyddo rhai llwybrau penodol. Byddai'r llwybrau a awgrymir wedi eu hanelu yn bennaf at ddefnydd twristiaeth a hamdden. Maent yn dilyn llwybrau diddosbarth gan amlaf drwy gefn gwlad ddeniadol sy'n cysylltu twristiaeth â chyrchfannau hamdden. Awgrymir y dylid rhoi arwyddion ar y rhwydwaith i ddenu beicwyr dibrofiad ac achlysurol a fyddai'n ffafrio llwybrau oddi ar y ffordd. Ni chynhaliwyd unrhyw arolygon traffig / cyflymder fel rhan o'r astudiaeth hon ac mae'r adroddiad yn nodi hefyd y byddai angen gwaith lliniaru ar ran o'r A4080 lle mae'r llwybrau un ai'n croesi neu'n dilyn rhannau o'r ffordd 'A' hon sy'n brysurach na'r ffyrdd diddosbarth a ddefnyddir yng ngweddill y rhwydwaith.

Atodiad 2: Safonau Dylunio ar gyfer Beiciau

Mae'r rhestr ganlynol o ddogfennau a argymhellir gan Sustrans ar gyfer safonau dylunio ar gyfer beiciau wedi ei chymryd o wefan Sustrans: <http://www.sustrans.org.uk/our-services/infrastructure/route-design-resources/documents-and-drawings/key-reference-documents>

Dogfennau cyfeirio allweddol

Mae'r rhestr isod yn darparu mynediad at y canllawiau a'r safonau mwyaf cyffredin ar gyfer dylunio llwybrau i bobl fedru cerdded a beicio, gan gychwyn gyda'r rhai sydd fwyaf defnyddiol yn ein barn ni. Mae cyfeiriadau pellach, mwy arbenigol yn cael eu cynnwys ar y tudalennau pwnc perthnasol.

Ein prif gyfeiriadau:

- [Cycling Infrastructure Design, LTN 2/08, DfT 2008](#) (pdf); y canllaw DfT diffiniol ar ddylunio ar gyfer beicwyr.
- [Manual for Streets DfT, Communities & Local Government 2007](#) (pdf); canllaw wedi ei ddiweddarau ar ddyluniad stryd mewn ardaloedd preswyl newydd. Yn gosod yr angen am symudiad yn y cyd-destun ehangach o'r angen i gryfhau cymunedau a chreu lleoedd deniadol.
- [Manual for Streets 2, CIHT 2010](#); yn cymryd yr egwyddorion a osodir yn Manual for Streets ac yn dangos drwy ganllawiau ac astudiaethau achos sut y gellir eu hymestyn y tu hwnt i strydoedd preswyl i gwmpasu sefyllfaoedd trefol a gwledig.
- [Guidelines for Providing for Journeys on Foot, CIHT 2000](#) (pdf); yn cynnwys gwybodaeth fanwl iawn ar fanylion dylunio sy'n gwneud cerdded yn fwy apelgar mewn ardaloedd trefol, gan gynnwys cyngor ar gynnal a chadw llwybrau, cynllunio a monitro.
- [Shared Use Routes for Pedestrians and Cyclists, LTN 1/12, DfT 2012](#); mae hyn yn darparu cyngor cyfredol gan DfT ar ddatblygiad a dyluniad llwybrau a rennir. Newid allweddol yw na ddylid ystyried gwahanu fel y man cychwyn yn y broses o ddylunio ac anogir dylunwyr i ystyried eu penderfyniadau'n ofalus yn hytrach na chychwyn o safbwynt rhagosodedig wrth weithredu unrhyw nodwedd.
- [Connect 2 and Greenway Design Guide, Sustrans 2009](#); y dystiolaeth o dros 30 mlynedd o brofiad o waith adeiladu llwybrau gan Sustrans – offer mor werthfawr i unrhyw un sy'n ymwneud â gwaith adeiladu, cynnal a hyrwyddo beicio a cherdded.
- [National Cycle Network: Guidelines and Practical Details, Sustrans 1997](#); yn gosod yr athroniaeth ddylunio a'r meini prawf ar gyfer y Rhwydwaith Beicio Cenedlaethol ond yr un mor addas ar gyfer seilwaith beicio o bob math ar lefel ranbarthol a lleol.
- [Cardiff Cycle Design Guide, Cardiff Council, 2011](#) (pdf); mae'r canllaw hwn yn ategu'r hyn sydd yn Nyluniad Seilwaith Beicio LTN 2/08, gyda rhai manylion defnyddiol ar ystod o faterion gan gynnwys deddfwriaeth a dyluniad stryd.
- [Inclusive Mobility: A Guide to Best Practice on Access to Pedestrian and Transport Infrastructure, DfT 2002](#); y cyfeiriad safonol ar gyfer defnyddwyr ag anableddeu symudol, gweledol a defnyddwyr cadeiriau olwyn.
- [London Cycling Design Standards, TfL 2005](#); llawer o ddatrysiadau defnyddiol ar gyfer ardaloedd trefol, ac yn manylu'n fwy na'r rhan fwyaf o ganllawiau eraill; yn cynnwys cost uned a nifer o ddyluniadau manwl nodweddiadol.

- [Cycling England: Design Checklist, 2010](#) (pdf): rhestr wirio syml er defnydd peirianwyr, gyda dolenni'r we at ganllawiau dylunio manwl, sy'n cael ei gynnal yn awr gan wefan CILT (UK).
- [Infrastructure Toolkit for Cycling Towns, Cycling England, 2009](#) (pdf): canllaw penodol ar gyfer rhaglen Beicio Dinasoedd a Threfi, sy'n cynnwys cyngor ar ystod o faterion nad ydynt yn cael eu cynnwys mewn canllawiau eraill.

Canllaw DfT:

- [Traffic Management & Streetscape, LTN 1/08, DfT 2008](#) (pdf)
- [Mixed Priority Routes: Practitioners' Guide, LTN 3/08, DfT 2008](#) (pdf)
- [Guidance on the Use of Tactile Paving Surfaces, DfT 1998](#)
- [The Assessment of Pedestrian Crossings, LTN 1/95, DfT 1995](#) (pdf)
- [The Design of Pedestrian Crossings, LTN 2/95, DfT 1995](#) (pdf)
- [Traffic Signs Regulations and General Directions, HMSO 2002](#) (pdf)
- [Traffic Advisory Leaflets](#)

Sustrans:

- [The Merits of Segregated and Non-Segregated Traffic-Free Paths, Phil Jones Associates, Sustrans 2011](#) (pdf)
- [A Guide to Controlling Access on Paths, Sustrans 2012](#) (pdf)

Nodiadau Gwybodaeth Technegol Sustrans

- [TIN05: Cycle Network Signing, 2013](#)
- [TIN07: Aggregates for Path Construction, 2011](#)
- [TIN08: Cycle Path Surface Options, 2012](#)
- [TIN11: Trees, 2012](#)
- [TIN12: Side Road Crossings, 2011](#)
- [TIN14: Gaining permission for works that might be affected by coastal or river flooding, 2011](#)
- [TIN16: Cycle & Pedestrian Routes within Car Parks, 2011](#)
- [TIN17: Cyclists' Use of Zebra Crossings, 2011](#)
- [TIN18: Toucan Crossings, 2011](#)
- [TIN19: Segregation of Shared Use Routes, 2012](#)
- [TIN23: Road Safety Audits, 2011](#)
- [TIN24: Manual for Streets 2: Digested Read, 2011](#)
- [TIN27: National Cycle Network Signing and Route Branding, 2012](#)
- [TIN28: Horses on the National Cycle Network, 2011](#)
- [TIN29: Lighting of Cycle Paths, 2012](#)
- [TIN30: Parapet Heights on Cycle Routes, 2012](#)
- [TIN31: Obstacles in the Carriageway, 2012](#)

Nodiadau Ecoleg Sustrans

- [Ecology Note 01: Hedge Management](#)
- [Ecology Note 02: Grass Verge Management](#)
- [Ecology Note 03: Himalayan Balsam](#)
- [Ecology Note 04: Japanese Knotweed](#)
- [Ecology Note 05: Ragwort](#)
- [Ecology Note 06: Ecology in the Planning System](#)

Cefnffyrdd: Llawlyfr Dylunio ar gyfer Ffyrdd a Phontydd:

- [Provision for Non-Motorised Users, TA91/05, Highways Agency](#) (pdf)
- [Geometric Design of Pedestrian, Cycle and Equestrian Routes, TA90/05, Highways Agency](#) (pdf)
- [Non-Motorised User Audits, HD42/05, Highways Agency](#) (pdf)
- [Subways for Pedestrians and Cyclists Layout and Dimensions, TD36/93, Highways Agency](#) (pdf)
- [Footway Design, HD39/01, Highways Agency](#) (pdf)
- [Design Criteria for Footbridges, BD 29/04, Highways Agency](#) (pdf)
- [Coloured Surfacing In Road Layout \(Excluding Traffic Calming\), TA 81/99, Highways Agency](#) (pdf)

DU arall:

- [Cycling by Design, Transport Scotland, 2010](#)
- [Designing Streets, The Scottish Government, 2010](#)
- [Guidance for Towpath Design, Canal and River Trust 2012](#) (pdf)
- [Notes on Good Practice Common in Europe, Cycling England, 2005](#) (pdf)
- [Transport in the Urban Environment, CIHT 1997](#)
- [Guidelines for Cycle Audit and Cycle Review, CIHT 1998](#)
- [TRL Reports](#)
- [The State of our Streets, Living Streets 2012](#) (pdf)